

Dr. Kiss Judit

A HAND Szövetség
Aid Watch
munkacsoportjának
harmadik jelentése

A magyar NEFE a válság éveiben



H A N D

Budapest, 2011

SZERZŐ / **DR. KISS JUDIT**

SZERKESZTETTE / **HAND AID WATCH MUNKACSOPORT, BALOGH RÉKA, SEBHELYI VIKTÓRIA**

NYELVI LEKTOR, KORREKTÚRA / **MOLNÁR VIKTÓRIA**

LAYOUT / **BÓNA TOMA**

© 2011 HAND

© 2011 DR. KISS JUDIT

KIADÓ / **NEMZETKÖZI HUMANITÁRIUS ÉS FEJLESZTÉSI CIVIL SZÖVETSÉG**

CÍM / 1137 BUDAPEST SZENT ISTVÁN KÖRÚT 30. I/1.

TELEFON / +361 209 9240

E-MAIL / OFFICE@HAND.ORG.HU

WWW.HAND.ORG.HU

WWW.HAND.ORG.HU/PRESIDENCY

KÉSZÜLT A HAND SZÖVETSÉG **ÚJ HANGOK A NEMZETKÖZI FEJLESZTÉSBEN** ELNEVEZÉSŰ
PROGRAMJÁNAK KERETÉBEN.



A PROJEKTET TÁMOGATJA AZ EURÓPAI UNIÓ. A KIADVÁNYBAN MEGFOGALMAZOTT VÉLEMÉNYEK
NEM FELTÉTLENÜL TÜKRÖZIK AZ EURÓPAI UNIÓ VÉLEMÉNYÉT.



A KIADVÁNYT TÁMOGATTA A NEMZETI CIVIL ALAPPROGRAM ÉS A VISEGRAD FUND.



Tartalomjegyzék

1	AZ ELŐZMÉNYEKRŐL	4
2	A HARMADIK AID WATCH JELENTÉS MEGSZÜLETÉSÉNEK KÖRÜLMÉNYEI	6
3	HOGYAN ALAKULT AZ ODA NAGYSÁGA?	7
4	TELJESÍTJÜK AZ ODA/GNI CÉLT?	9
5	A SEGÉLYEK MEGOSZLÁSA: NŐTT-E A BILATERÁLIS SEGÉLY ARÁNYA?	11
6	KIK A LEGFŐBB MULTILATERÁLIS RECIPIENSEK?	13
7	BILATERÁLIS EGYÜTTMŰKÖDÉS	16
	A bilaterális ODA jogcímek szerinti megoszlása	16
	A bilaterális ODA szektorális megoszlása	26
	A bilaterális ODA partnerek szerinti megoszlása	26
	A segélyezés egyik ígéretes formája: a kötött segélyhitelezés	31
8	KILÁTÁSOK	34
9	HOGY ÁLLUNK A 12 PONTTAL?	35
	HIVATKOZÁSOK JEGYZÉKE	40
	MELLÉKLET	41
	RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE	42
	AID GLOSSARY	44

1. Lásd például a CONCORD tevékenységét. Ez a szervezet évente értékeli az EU-s donorok segélytevékenységét.

2. Kiss 2007.

A Nemzetközi Humanitárius és Fejlesztési Civil Szövetség, vagyis a HAND immáron harmadik alkalommal készíti el az ún. Aid Watch jelentését. Ennek legfőbb célja a magyar nemzetközi fejlesztési politika értékelése, elemzése, a gyakorlat nyomon követése és ajánlások megfogalmazása annak érdekében, hogy a magyar segélypolitika minél inkább megfeleljen a nemzetközi és a hazai elvárásoknak, valamint hogy javuljon a segélynyújtás hatékonysága. A segélyértékelő tevékenység a legtöbb donor ország esetében már több évtizede működik részben nemzeti, részben pedig nemzetközi szinten.¹ Minden esetben a cél a tevékenység javítása, illetve a nemzetközi összehasonlítás lehetősége.

Magyarországon az első Aid Watch jelentést 2007-ben készítette el a HAND Aid Watch munkacsoportja, dr. Kiss Judit, az MTA Világgazdasági Kutatóintézetének kutatóprofesszora vezetésével. Mivel ez volt az első ilyen irányú tevékenység Magyarországon, így a munkacsoport tagjai igen aktívak voltak, és **A magyar nemzetközi fejlesztéspolitika a számok tükrében** című tanulmány² megjelenése komoly szakmai és sajtóvisszhangot kapott. Annál is inkább, mivel a jelentés nemcsak magyar nyelven jelent meg 1000 példányban, de angolul is hozzáférhető volt CD formátumban.

A tanulmány célja az volt, hogy átfogó képet adjon Magyarországon először a rendszerváltás utáni magyar nemzetközi fejlesztéspolitikáról, vagyis az ún. NEFE-ről; kritikailag elemezze azt a nemzetközi **aid watch** (segélyfigyelő) tevékenység kritériumainak megfelelően; és ajánlásokat dolgozzon ki a magyar NEFE átalakítására és továbbfejlesztésére a nemzetközi fejlesztéssel foglalkozó civil szervezetek szemszögéből.

Az elkészült jelentés mind elméleti, mind gyakorlati szempontból igen hasznosnak bizonyult. Egyrészt elméletileg megalapozta a HAND Szövetség hazai és nemzetközi **aid watch** tevékenységét, és felkeltette az igényt a fejlesztéspolitikai kutatások iránt. Részben ennek eredményeként a Miniszterelnöki Hivatal és a Magyar Tudományos Akadémia stratégiai kutatásai keretében 2007–2008-ban az MTA Világgazdasági Kutatóintézetének vezetésével és a Külügyminisztérium, valamint a társminisztériumok és a civil szervezetek (köztük a HAND Szövetség) aktív részvételével egy átfogó kutatás folyt a nemzetközi fejlesztési együttműködésről, azzal a céllal, hogy megalapozza a magyar NEFE-stratégiát. A kutatási eredményeket egy több mint 400 oldalas, **Milyen legyen Magyarország nemzetközi fejlesztéspolitikája?** című kötet adta közre, amely a közvetlen résztvevőkön és érintetteken kívül széles rétegekhez is eljutott, mivel 600 példányban jelent meg, és ingyenesen volt hozzáférhető.³

3. Kiss (szerk.) 2008.

Másrészt az Aid Watch munkacsoport jelentése nemcsak elméleti jelentőséggel bírt, és tudatformáló hatással járt, de jelentős gyakorlati „haszna” is volt. Mivel korábban az aid watch (segélyfigyelő) tevékenységet az adatok hiánya, szabad hozzáférhetősége és transzparenciája nagyban akadályozta, a jelentés elkészí-

tése és nyilvánosságra hozatala egyértelműen javított ezen a helyzeten. Tovább folytatódott a párbeszéd a fejlesztéspolitikai stratégia alkotói és végrehajtói között, ami mindkét fél érdekét szolgálta. A jelentés határozottan növelte a civil szervezetek, köztük a HAND Szövetség kormányzati szervek általi elfogadottságát és tekintélyét, valamint az érintettek általi (el)ismertségét.

Így teljesen magától értetődő volt, hogy a HAND Szövetség 2009-ben úgy döntött: az első jelentés közzétételét követő második évben itt az ideje, hogy áttekintsük, hogyan alakult a magyar nemzetközi fejlesztéspolitika az elmúlt két évben, a bekövetkezett változások mennyiben feleltek meg a civil szervezetek által a segítyezéssel szemben támasztott elvárásoknak, és az I. jelentésben megfogalmazott kritikai észrevételeknek. Az így elkészült **Merre tart a magyar nemzetközi fejlesztéspolitika?** című II. Aid Watch jelentés⁴ kritikailag elemezte a magyar NEFE alakulását a 2007–2008-as időszakban, különös tekintettel az előző jelentésben feltárt hiányosságokra, és szembesítette a végrehajtott fejlesztéspolitikát azokkal az ajánlásokkal, változtatási szükségszerűségekkel és elvárásokkal, amelyeket az I. jelentés az Aid Watch munkacsoport 12 pontja alatt megfogalmazott.⁵ Az elkészült II. jelentés egy független szervezet általi állapotfelmérés (monitoring), értékelés (evaluation) és nyomon követés (follow-up), vagyis olyan tevékenység eredménye lett, amelyet a hazánknál nagyobb donormúlttal rendelkező országokban rendszeresen elvégeznek, a legtöbb esetben a NEFE-t alakító és végrehajtó szerv(ek)től független értékelő szervezetek.⁶

4. Kiss 2009.

5. Kiss 2007, p. 27.

6. Kiss (szerk.) 2008, pp. 25–139.

2

A harmadik Aid Watch jelentés megszületésének körülményei

2011-ben a HAND Szövetség ismét szükségét látta annak, hogy elkészüljön az immáron III. Aid Watch jelentés. Ennek aktualitását egyrészt az adta – a rendszerességen kívül –, hogy 2011-ben már látni lehetett, hogy a 2008-as pénzügyi és gazdasági válság hogyan hatott a magyar fejlesztéspolitikára: vajon Magyarország is csökkentette a támogatását pont akkor, amikor arra a legnagyobb szükség lett volna?⁷ A másik aktualitás a 2010-es dátumhoz kötődik: ekkorra ígérték ugyanis az EU új tagállamai, hogy GNI-jük 0,17%-át ODA-ként fogják a kevésbé fejlett országoknak nyújtani. 2011-re már ki kellett hogy derüljön, hogy Magyarország hogyan teljesített e tekintetben.

A III. Aid Watch jelentés elkészítését azonban több tényező akadályozta, illetve késleltette. Míg korábban a KÜM éves NEFE-beszámolói általában március-áprilisra elkészültek, addig a 2010-es évről szóló beszámoló még 2011. június 27-ére sem állt rendelkezésünkre.⁸ Habár időközben összeállítottunk és a KÜM-nek megküldtünk egy listát a jelentés elkészítéséhez szükséges adatokról, az adatokat csak jelentős késéssel⁹ és hiányosan kaptuk meg. A kapott információk, adatok nem voltak jól áttekinthetőek, ráadásul igen sokszor egymásnak ellentmondóak voltak. Habár még egy tisztázó beszélgetésre is sor került a KÜM NEFEFO-főosztályának munkatársaival, sem a beszámolót, sem a pótlólagosan kért adatokat nem kaptuk meg időben.

Így fordulhatott elő az a paradox helyzet, hogy a HAND 2011. június 27-i, **A nemzetközi fejlesztés hatékonysága civil szemmel** című konferenciáján úgy számoltunk be a III. Aid Watch jelentésről, hogy a jelentés nem készült el, s csak sejtéseink voltak leendő tartalmáról.¹⁰ Ezt az elmaradást szándékozza a jelen tanulmány behozni.

A III. Aid Watch jelentés legfontosabb célja, hogy megvizsgálja:

- hogyan alakult a magyar hivatalos fejlesztési segély nagysága a válság idején, vagyis 2009-ben és 2010-ben,¹¹
- sikerült-e elérni vagy megközelíteni a 0,17%-os célt 2010-ben,
- van-e remény a 0,33%-os cél elérésére 2015-re,
- sikerült-e javítani a bi- és multilaterális segély meglehetősen egészségtelen arányán,
- sikerült-e a partnerek körét csökkenteni az erőforrások koncentrálása érdekében,
- sikerült-e olyan jogcímekre költeni a segélyköltségvetést, ami elősegítette az MDG-k megvalósulását, ezen belül is a szegénység csökkentését,
- sikerült-e a segély hatékonyságát növelni,
- történt-e előrelépés a monitoring, a feedback és a follow-up területén,
- született-e NEFE-stratégia,
- elkészült-e a NEFE-törvény, s
- egyáltalán közeledtünk-e ahhoz a 12 ponthoz, amit az Aid Watch munkacsoport az I. jelentésben, mint kívánatos irányt megfogalmazott.

7. Éppen ezt a kérdést volt hivatva megválaszolni a HAND Policy Briefje. Lásd: Kiss 2010

8. Csak érdekességként jegyezzük meg, hogy a KÜM 2009. évi beszámolója pedig időközben „eltűnt” a minisztérium honlapjáról.
9. Ez részben magyarázható a magyar EU-elnökségből fakadó feladatokkal és a KÜM csökkentett létszámával, a NEFE-munkatársak nagyarányú fluktuációjával.

10. Erről lásd Kiss Judit előadását a fent nevezett konferencián: „A III. Aid Watch jelentés... helyett” címmel.

11. Erről röviden lásd: Kiss 2010.

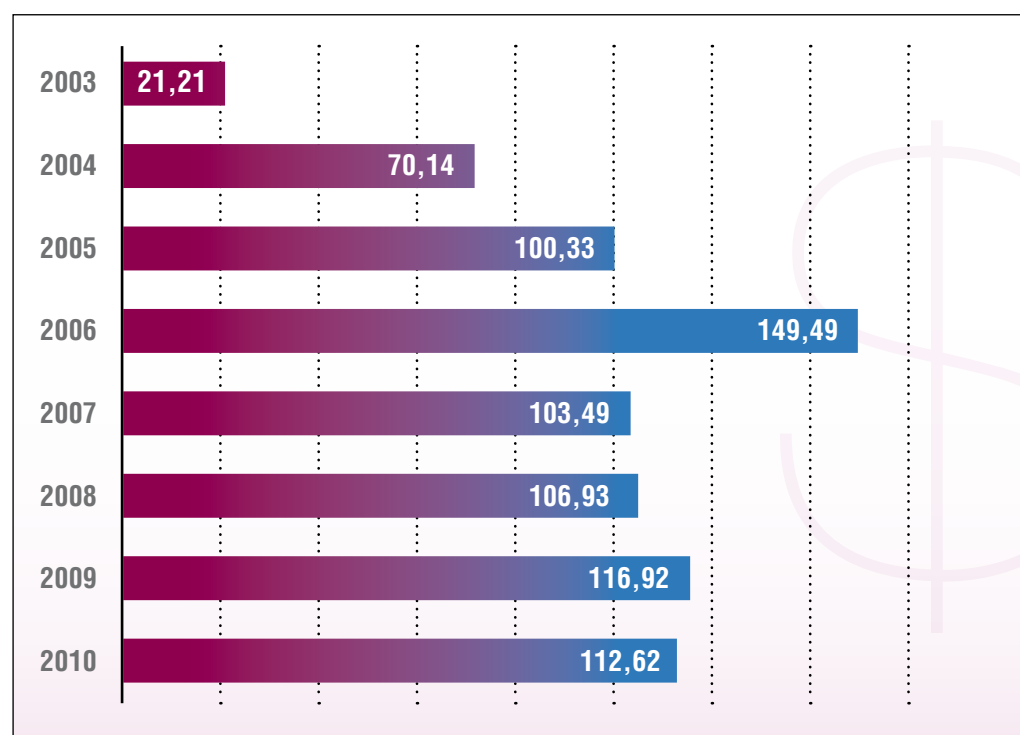
Hogyan alakult az ODA nagysága?

3

Tisztában vagyunk azzal, hogy igen sok esetben a nyújtott segély hatása nem csak a támogatás nagyságától függ, ugyanakkor egy ország segélyezés iránti elkötelezettségéről sokat elárul a segély nagysága, és különösen ennek tendenciája.

Saját összeállításunk szerint 2003 és 2010 között a magyar ODA 21,21 millió dollárról 112,62 millió dollárra nőtt, vagyis több mint ötszörösére emelkedett, ami önmagában – ilyen rövid időn belül – igen jelentős növekedés. A kedvező képet azonban némileg beárnyékolja az alacsony kiinduló bázis, valamint a növekedés ütemének megtorpanása és egyenetlensége, ami jelentős mértékű kiszámíthatatlanságot sejtet. Míg 2006-ig töretlenül nőtt a nyújtott segély nagysága, addig 2007-ben már jelentős visszaesés következett be. Ez részben annak tudható be, hogy 2006-ban sor került a legnagyobb mértékű adósságelengedésre,¹² mely segélyként való elszámolása jelentősen felhúzta a magyar ODA-adatot. Sajnos 2006-ot követően jelentősen visszaesett a magyar ODA nagysága, s habár 2009-ig némileg nőtt, de 2010-ben már ismét a megelőző évi alatt volt a szintje, mintegy 3,7%-kal. Ez annál is inkább sajnálatos, mivel a többi donor esetében 2010-ben már növekedés volt észlelhető az ODA nagyságát illetően: az OECD-DAC országai esetében 2010-ben már 6,5%-kal 129 milliárd dollárra nőtt az ODA mennyisége a megelőző évhez képest, és összesített GDP-jük 0,32%-át költötték segélyezésre. Az EU esetében 9,2%-kal nőtt az ODA, vagyis 4,5 milliárd euróval 53,8 milliárd euróra a 2009-es 49,3 milliárd euróról. Úgy tűnik, hogy a fejlettebb donorok már túl vannak a pénzügyi, a gazdasági és segélyezési válságon, míg mi még mindig „befelé” tartunk.

12. Irak Magyarországgal szemben fennálló 229,324 millió dollárnyi adósságát engedték el, s ennek 60%-át ODA-ként számolhattuk el.



1. ábra

A magyar hivatalos fejlesztési segély (ODA) alakulása (millió dollár, folyó árakon számolva)

Forrás: saját összeállítás az OECD-DAC adatai alapján

Ami a jövőt illeti, meglehetősen homályos a kép. Nem tudjuk pontosan, hogy mennyi a magyar ODA-előirányzat. Az EU-nak a magyar kormány, illetve a KÜM által megküldött kérdőíve szerint¹³ 2011-ben Magyarország 27 milliárd forintot, s 2012-ben pedig 28 milliárd forintot fog ODA-ként folyósítani a 2010. évi 23,5 milliárd forinttal szemben. Ez elég jelentős, mintegy 15%-os emelkedést jelentene, amelynek zöme azzal magyarázható, hogy 2011-ben már Magyarország is hozzájárul az Európai Fejlesztési Alaphoz. Sajnos sem dollárban, sem euróban nem állnak rendelkezésünkre a megadott adatok, ami megnehezíti az összehasonlítást és az értékelést. Itt említjük meg azt az állandóan visszatérő problémát, hogy a KÜM éves beszámolóit nem azonos struktúrában készítik, az adatokat sohasem adatsorban mutatják be, ráadásul igen sokszor háromféle valutában számolnak (EUR, HUF, USD), ami ellehetetleníti az összehasonlítást.

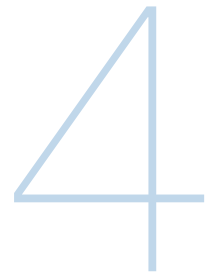
A HAND Aid Watch munkacsoportjának módszertani javaslata:

- a KÜM minden évben a HAND által megadott kérdésekre vonatkozóan szolgáltatson adatokat,
- amennyiben a KÜM továbbra is készít éves beszámolókat (s ez jó lenne), akkor azok azonos struktúrában készüljenek,
- a beszámolók a mellékletben mindig tartalmazzanak hosszabb idősorokat (mondjuk 2004-től) az egyszerűbb összehasonlíthatóság érdekében és a transzparencia jegyében, annál inkább, mivel igen sokszor kerül sor utólagos korrekcióra,
- az alapadatokat vagy közöljék mindhárom valutában (EUR, HUF, USD), vagy pedig írják mellé az aktuális árfolyamot, hiszen a tisztánlátást aligha segíti a valutánemek váltogatása, és az olvasó nincs mindig tisztában az alkalmazott árfolyammal, s az utóbbi időben ezt az OECD-DAC statisztikája sem közli.

A HAND Aid Watch munkacsoportjának tartalmi javaslata:

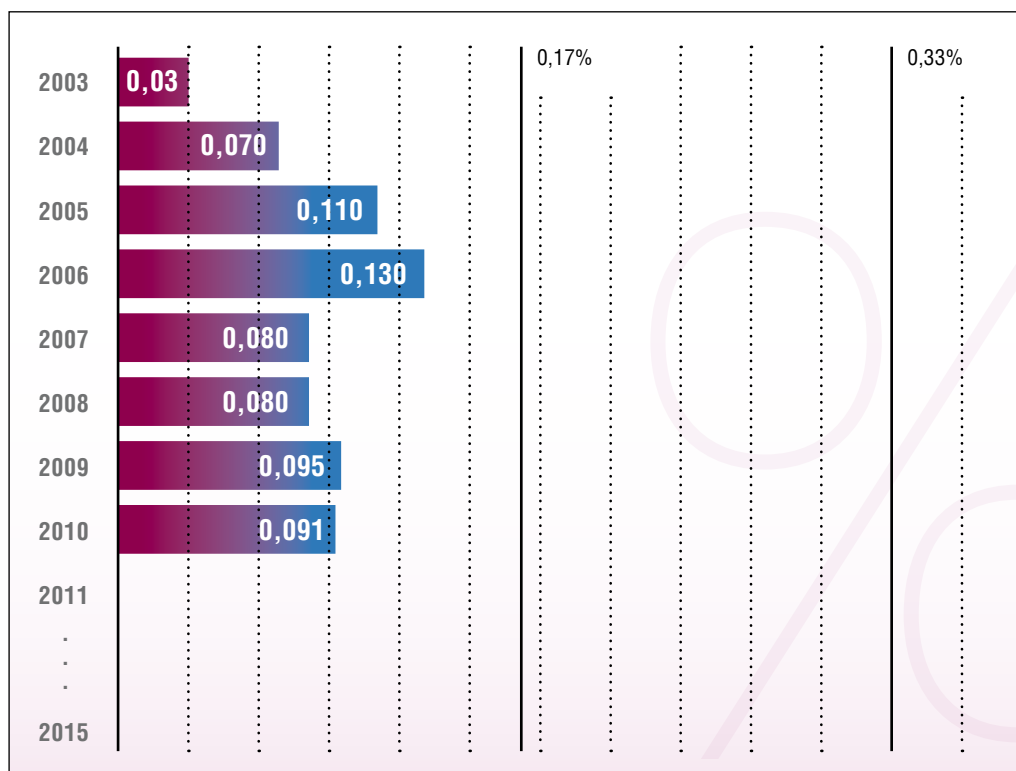
- biztosítva legyen (akár törvényileg), hogy a nyújtott ODA mennyisége mindaddig növekedjék, amíg Magyarország nem éri el a kitűzött célt (mondjuk a 0,33%-ot): ez mindenképpen növelné a kiszámíthatóságot és az ország, mint donor hitelességét,
- az éves beszámolók tartalmazzanak egy kitekintést az ODA várható alakulásáról, annál is inkább, mivel a beszámolók annak az évnek a közepén kerülnek kibocsátásra, amelynek az ODA-előirányzatát már illene ismerni.

Teljesítjük az ODA/GNI célt?



Mint ismeretes, EU-csatlakozásunk egyben az EU fejlesztéspolitikájával való azonosulást is jelenti, ami azt az EU-s elvárást jelenti, hogy az új tagországok mindenkor GNI-jük 0,17, illetve 0,33%-át fordítsák fejlesztésre 2010-ben, illetve 2015-ben. Míg a 2015-ös dátum négy év távolságra van, addig 2010 már mögöttünk. Kérdés: sikerült-e Magyarországnak a 0,17%-os célt teljesíteni?

Ha végignézünk az általunk készített összeállításon, akkor kiderül, hogy míg 2006-ban akár úgy is tűnhetett volna, hogy 2010-re sikerül a 0,17%-os célt teljesíteni, azóta csak távolodunk a cél elérésétől, s jelenleg a KÜM szerint a magyar GNI 0,091 százalékát fordítjuk segélyezésre. Ahhoz, hogy 2010-re a 0,17%-os célt teljesítsük, 153 millió eurónyi ODA kellett volna, a ténylegesnél 73 millióval több,¹⁴ vagyis közel félúton járunk, 53%-ot teljesítettünk.¹⁵



14. Korántsem véletlen, hogy az olvasó ezen becsléseket euróban kapja meg, hiszen az EU számolta ki ezt az értéket, a magyar beszámolóban nyoma sincs.

15. Lásd: Challenging Self-Interest... 2011

2. ábra

A magyar hivatalos fejlesztési segély (ODA) alakulása a GNI százalékában

Forrás: saját összeállítás az OECD-DAC, illetve 2010-re a KÜM adatai alapján

Aligha menti a hazai helyzetet, hogy a donorok legtöbbször sem teljesíti a számukra kitűzött célt: az EU egésze 2010-ben GNI-jének 0,43%-át nyújtotta ODA-ként, vagyis 14,559 milliárd euróval kevesebbet, mint a 0,56%-os célnak megfelelő 68,376 milliárd euró.¹⁶ Az új tagok közül pedig Ciprust kivéve egyetlen ország sem teljesítette a 0,17%-os célt: a leginkább lemaradó országok Litvánia (a 2010-es célnak csak 35%-át teljesítette), Románia (41%), Lengyelország (49%), Szlovákia (50%) és Bulgária (50%) voltak. Magyarország 53%-át teljesítette a célnak, vagyis ötven rosszabbul, hatvan pedig jobban teljesítettek nálunk. Ugyanakkor az összegbeli lemaradás esetében Magyarország – Lengyelország és Románia után – a harmadik leginkább lemaradó ország a maga 73 millió eurójával.¹⁷

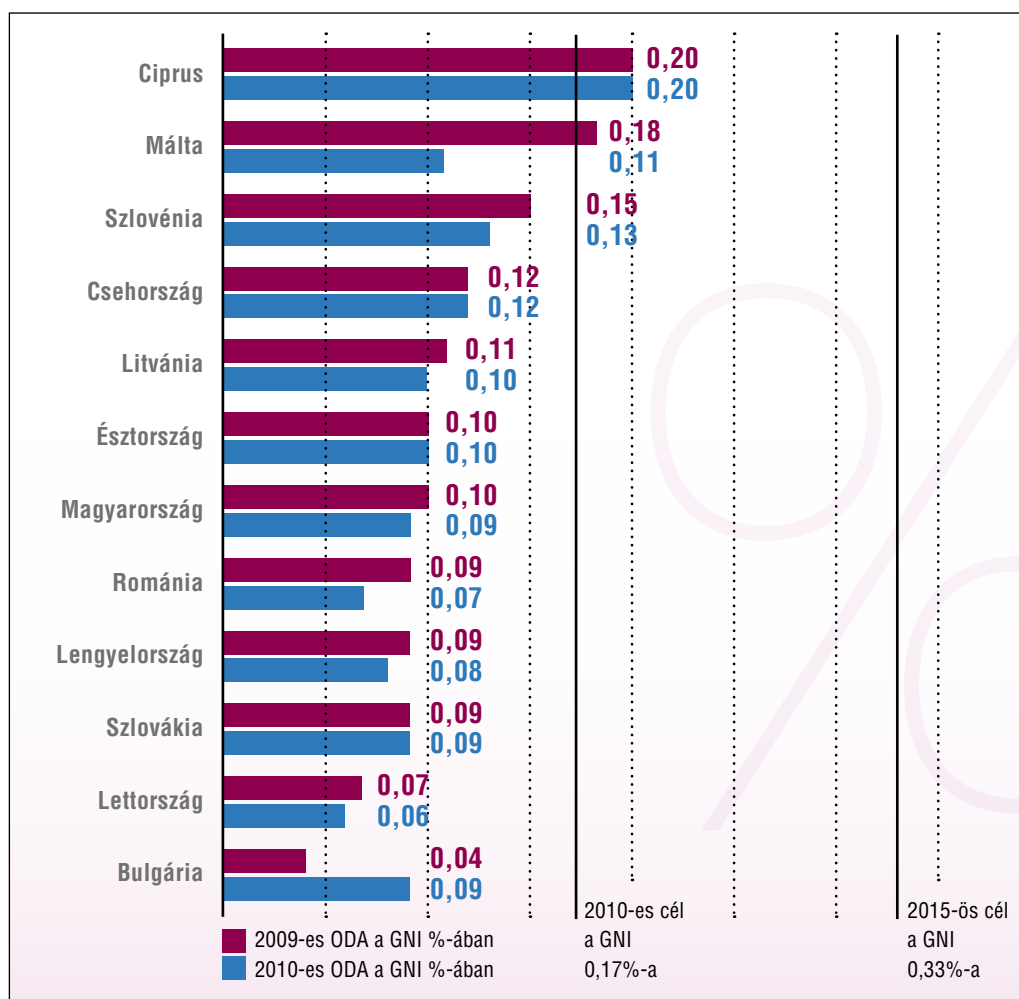
16. Az OECD-DAC tagjai pedig 2010-ben GNI-jük 0,32%-át nyújtották segélyként.

17. Challenging Self-Interest... 2011.

3. ábra

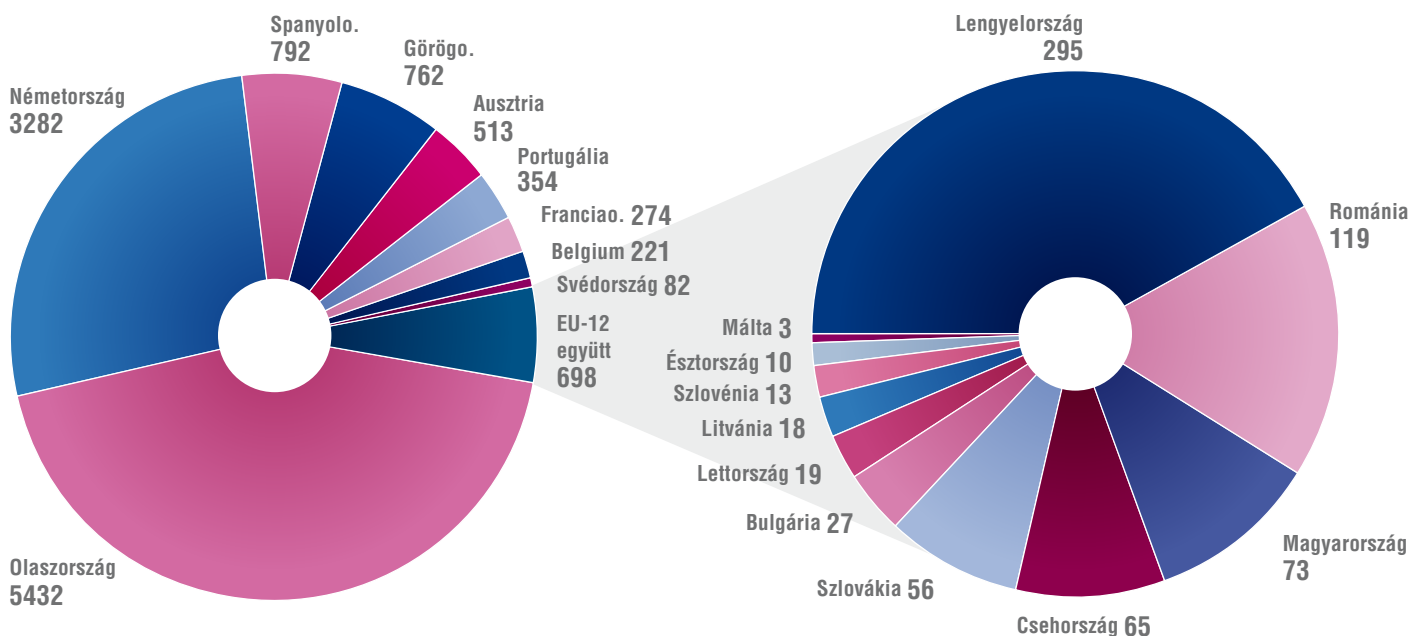
A célszámok teljesülése
(EU-12)

Forrás: Challenging Self-Interest.
Getting EU aid fit for the fight against
poverty. CONCORD, Brussels, p. 13.



4. ábra

Az egyes donzorok millió
euróban kifejezett elmaradása
a cél teljesítésétől



Forrás: Challenging Self-Interest.
Getting EU aid fit for the fight against
poverty. CONCORD, Brussels, p. 11.

A HAND Aid Watch munkacsoportjának javaslata:

- készüljön pontos (esetleg a NEFE-törvényben rögzített) menetrend (roadmap) arról, hogy Magyarország hogyan szándékozik a 0,33%-os célt 2015-re elérni, ha már a 0,17%-osat nem sikerült teljesíteni;
- amennyiben már most 73 millió eurós lemaradásban vagyunk, milyen tervek vannak az évente növekvő lemaradás ledolgozására?

A segélyek megoszlása: nőtt-e a bilaterális segély aránya?



A magyar segélynyújtás egyik, a többi donortól eltérő vonása, hogy a támogatások zömét, általában kétharmadát (de volt év, amikor több mint 85%-át) a multilaterális segélyek teszik ki, vagyis a különböző nemzetközi szervezetekbe befizetett tagdíjak, valamint az EU költségvetéséhez, illetve 2011-től már az Európai Fejlesztési Alaphoz való hozzájárulások ODA-ként elszámolható része.

E magas részarány okaként a KüM 2010. évi beszámolója a fejlődő térségekkel való együttműködés történelmi tapasztalatainak hiányát, és a csekély diplomáciai jelenlétet említi.¹⁸ Azon túlmenően, hogy a történelmi tapasztalatok teljes hiányáról aligha beszélhetünk, hiszen a fejlődő országokkal való együttműködés több évtizedes múltra tekint vissza, mégsem valószínű, hogy ez magyarázná a multilaterális részarány ekkora túlsúlyát. Sokkal inkább az, hogy a multilaterális ODA túlnyomó részét nemzetközi kötelezettségeink határozzák meg (ENSZ-tagság, Világbank-tagság, EU-s tagság, stb.), amelyeket még zsugorodó NEFE-költségvetés mellett is teljesíteni kell, s ennek egyértelműen a bilaterális NEFE az áldozata. A másik paradoxon, hogy a fejlődő országbeli diplomáciai jelenlét pedig maga a KüM csökkentette le ilyen jelentősen. A fenti ellentmondások **a magyar NEFE-stratégia teljes hiányára** világítanak rá, valamint arra, hogy a nem létező NEFE-stratégiával nincs összhangban a NEFE-költségvetés, amit egyre inkább az ország pénzügyi helyzete határoz meg.

18. Beszámoló Magyarország 2010. évi... 2011.

Mivel a nemzetközi kötelezettségeinkből fakadó multilaterális befizetések összege növekvő tendenciát mutat (mindenekelőtt az EU vonatkozásában), ezért egyre inkább zsugorodik a magyar segélypolitika arculatát meghatározó bilaterális segélyek aránya. S ez a jövőben sem fog változni, kivéve, ha a segélyek összege nagyobb mértékben növekszik, mint a multilaterális szervezetekhez történő befizetési kötelezettségünk.

Év	Bilaterális	Multilaterális
2003	13,88	7,34
2004	35,49	34,64
2005	39,55	60,79
2006	84,34	65,15
2007	33,03	70,46
2008	15,43	91,50
2009	29,60	87,32
2010	29,06	83,56

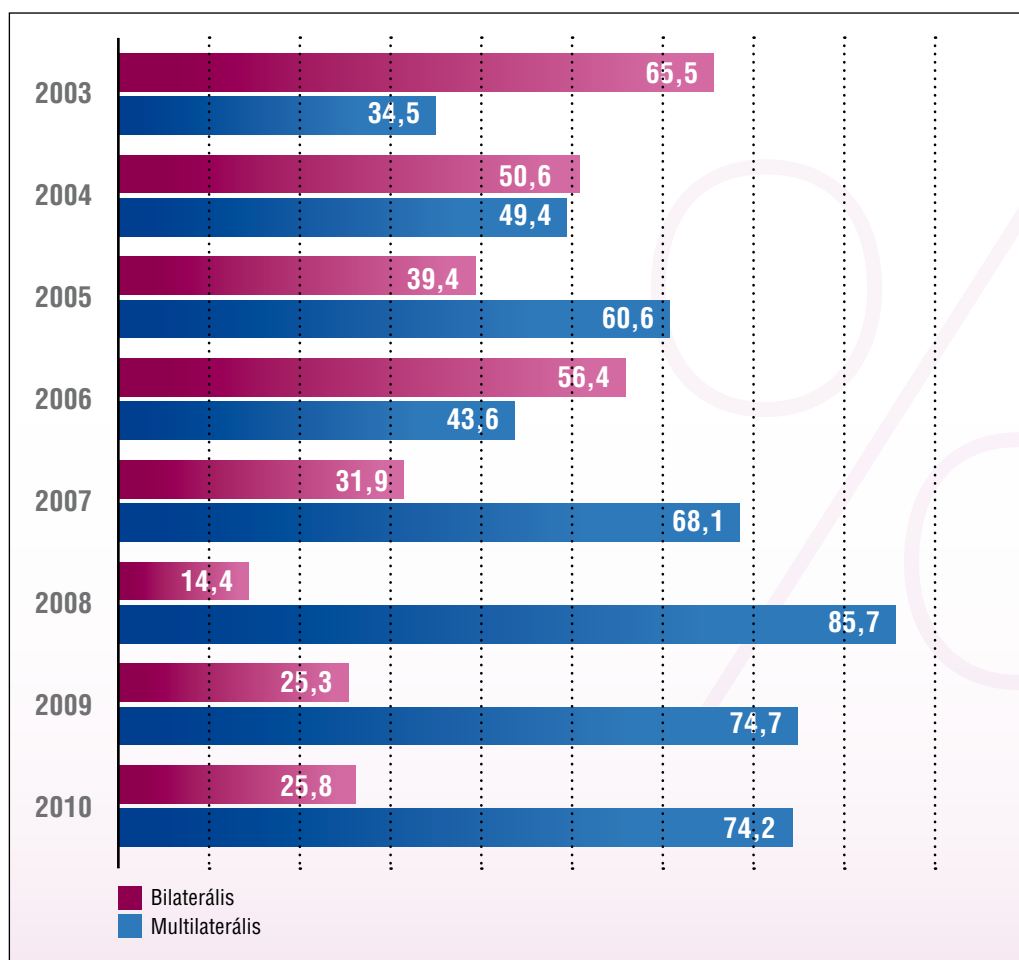
1. táblázat

A bi- és multilaterális segély nagyságának alakulása (millió USD)

Forrás: saját összeállítás az OECD-DAC adatai, illetve 2010-re a KüM közlése alapján

5. ábra

A bi- és multilaterális segély
arányának változása
(százalék)

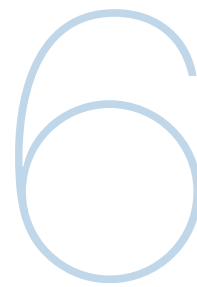


Forrás: saját számítás
az OECD-DAC adatai alapján

A HAND Aid Watch munkacsoportjának javaslata:

- a reményeink szerint hamarosan elkészülő NEFE-stratégiának állást kell foglalnia az ODA megoszlását illetően,
- amennyiben azt szeretnénk elérni, hogy a magyar NEFE önálló arculattal rendelkezzen, ahhoz a NEFE-költségvetést növelni kell s a növekmény túlnyomó részét a bilaterális ODA erősítésére kell fordítani.

Kik a legfőbb multilaterális recipiensek?



A KÜM 2010. évi beszámolója szerint a 23,5 milliárd forintnyi magyar ODA-ból 17,7 milliárd forintot, vagyis 75,3%-ot tett ki a különböző nemzetközi szervezetekbe, alapokba befizetett tagdíjak, hozzájárulások ODA-ként elszámolható része. Ennek megoszlásáról tájékoztat az alábbi kimutatás.

Intézmény	Nemzetközi szervezet megnevezése	Befizetés jogcíme	Kötelezettség-vállalás
BM	IOM – International Organization for Migration	tagdíj	18 897 497
HM	Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces		4 592 290
KIM	Organisation for Economic Co-operation and Development (Contributions to special funds for Technical Co-operation Activities Only)	tagdíj	1 450 000
KIM SZTNH	World Intellectual Property Organization (WIPO) – UN / ENSZ		840 933
KÜM	UN	tagdíjak,	203 295 970
KÜM	UN (MINURCAT, MINUSTAH, MONUC, UNAMID, UNIFIL, UNMIL, UNMIS, UNMIT, UNOCI)	békefenntartás	137 064 327
KÜM	OCHA, Office for the Coordination of Humanitarian Affairs	önkéntes hozzájárulás	2 240 000
KÜM	UNDP, United Nations Development Programme	önkéntes hozzájárulás	10 563 500
KÜM	UNHCR (United Nations Office and other International Organizations)	önkéntes hozzájárulás	36 400 000
KÜM	OHCHR (United Nations High Commissioner for Human Rights)	önkéntes hozzájárulás	10 350 000
KÜM	IOM International Organization for Migration	önkéntes hozzájárulás	4 140 000
KÜM	CERF (Office for the Coordination of Humanitarian Affairs of the United Nations)	önkéntes hozzájárulás	10 350 000
KÜM	GEF – LDCF (Global Environment Facility – Least Developed Countries Fund)	hozzjárulás	270 000 000
NEFMI – EÜ	United Nations Environment Programme FAO/UNEP		1 306 632
NEFMI – EÜ	World Health Organization – assessed contributions	tagdíj	171 440 384
NEFMI – oktatás	UNESCO	tagdíj	109 713 600
NEFMI szociális	United Nations Children's Fund	hozzjárulás	24 587 336
NFM	International Telecommunications Union – ITU – UN/ENSZ		3 865 827
NFM	United Nations Framework Convention on Climate Change UNFCCC	önkéntes hozzájárulás	11 014 465
NFM	Universal Postal Union		6 655 072
NGM	European Union – development share of the budget	tagdíj	13 862 400 000
NGM	WB IDA	alaptőke-hozzájárulás	789 200 000
NGM	UN ILO		12 000 000
NGM	IMF PRGF		1 727 200 000

Intézmény	Nemzetközi szervezet megnevezése	Befizetés jogcíme	Kötelezettség-vállalás
NGM	IMF HIPC		29 300 000
NGM	UN UNIDO	tagdíj	500 000
OAH	International Atomic Energy Agency - assessed contributions	tagdíj	54 190 750
OAH	International Atomic Energy Agency (TC Fund Only)	tagdíj	41 500 899
VM	World Food Programme		14 417 750
VM	FAO	egyéb hozzájárulás	73 713 458
VM	WMO	tagdíj	1 288 968
VM	UNCCD	tagdíj	7 463 350
VM	UNEP	önkéntes hozzájárulás	
VM	Fejlesztési banki alapok (CGIAR)	tagdíj	3 106 130
VM	CITES	tagdíj	2 503 718
VM	EPPO	tagdíj	8 999 826
VM	ISTA	tagdíj	1 144 084
VM	IUCN	tagdíj	5 189 438
VM	IMF Montreal Protocol (100%)		42 080 700
Összesen			17 714 966 904

2. táblázat

A multilaterális befizetések alakulása 2010-ben (HUF)

Forrás: Beszámoló Magyarország 2010. évi... 2011, pp. 48–50., 3. számú melléklet

Mint a fenti összeállításból látható, a magyar multilaterális ODA legnagyobb tétele (2010-ben 13,86 milliárd forint) az **EU** közös költségvetéséhez való hozzájárulásunk ODA-ként elszámolható része volt. 2010-ben ez tette ki a multilaterális ODA **78%-át**, s a teljes magyar ODA 59%-át. Ehhez képest a 2010. évi beszámoló 2.6 fejezete, amely a nemzetközi fejlesztésfinanszírozási-pénzügyi intézményekkel való kapcsolatokkal foglalkozik, egyetlen mondatban sem említi ezt az aligha elhanyagolható tételt. Nem tudjuk, hogy az EU közös költségvetéséhez való hozzájárulásunk hány százalékát számolhattuk el ez évben ODA-ként. Azt sem tudjuk, hogy az elkövetkezendő években ez, hogy fog alakulni, mennyiben fogja ODA-költségvetésünk növekvő részét lefedni. Ráadásul azzal is számolni kell, hogy 2011-től már az Európai Fejlesztési Alaphoz is hozzá kell járulnunk 16,66 millió euró értékben. Elképzelhető, hogy az EU-s befizetéseink fogják az ODA-nkat dominálni, sőt alapvetően kitenni? Azt sem tudjuk, hogy az EU-s befizetéseinkből milyen magyar NEFE-tevékenységet sikerült eddig finanszírozni, ha egyáltalán.

A HAND Aid Watch munkacsoportjának javaslata:

- a KüM nyújtson átfogó kimutatást EU-s befizetéseink eddigi és várható alakulásáról,
- kapjunk visszajelzést arról, hogy befizetéseink hogyan „hasznosultak” a magyar NEFE javára.

Multilaterális ODA-nk második legnagyobb tételcsoportját a **Világbank** International Development Association (IDA) alapjához, valamint az **IMF Poverty Reduction and Growth Facility-jéhez** (PRGF), illetve az adósság által leginkább sújtott szegény országokat segítő **Heavily Indebted Poor Countries** kezdeményezés-

hez való hozzájárulásunk teszi ki. Ez a három tétel adja multilaterális ODA-nk **15,1%-át**, s a befizetést korábban a Pénzügyminisztérium (PM), most pedig a Nemzetgazdasági Minisztérium eszközli. Mivel ezek a hozzájárulásaink elvileg a leginkább rászoruló, legszegényebb – többnyire afrikai – országok megsegítését szolgálják, így aligha vonható kétségbe jogosságuk. Ugyanakkor jó lenne arról is tudni valamit, hogy eddig mennyire sikerült Magyarországnak az ezen alapokból finanszírozott programokba bekapcsolódni.

A HAND Aid Watch munkacsoportjának javaslata:

- kapjunk visszajelzést arról, hogy a Bretton Woods-i intézményekhez való hozzájárulásaink hogyan „hasznosultak”.

A harmadik legnagyobb tételcsoport pedig a **KÜM ENSZ**-tagdíj-befizetései, az ENSZ békefenntartási akcióihoz való hozzájárulás, a különböző ENSZ-szervezetekhez (UNDP, OHCHR, CERF stb.) való önkéntes hozzájárulás. A fentiek sora 2010-ben egy új tétellel bővült: Magyarország 1 millió euróval (270 millió forint) támogatta az ENSZ Éghajlat-változási Keretegyezménye (UNFCCC) alatt létrehozott és a Globális Környezetvédelmi Alap (GEF) által kezelt LDCF-et, vagyis a klímaváltozás hatásaival küzdő, legkevésbé fejlett országokat segítő alapot. A fenti tételek összességükben a magyar multilaterális ODA mintegy **4%-át** tették ki (684 millió forintot képviseltek).

A fenti három nagy tételcsoport (EU, Világbank + IMF, illetve ENSZ) tette ki 2010-ben a magyar multilaterális ODA **97%-át**. A fennmaradó 3% pedig az NGM-en és a KÜM-on kívüli kormányzati szervek, minisztériumok (BM, HM, KIM, Nefmi, VM stb.) multilaterális ODA-ja volt, s alapvetően az illető intézmény nemzetközi kapcsolataihoz kötődő tagdíjak vagy hozzájárulások voltak. (Például a VM esetében a FAO-tagdíj vagy a World Food Programme-hoz való hozzájárulás évi 65 000 USD értékben.)

Habár a KÜM 2010. évi beszámolója elég részletesen mutatja be a 3. számú mellékletben a multilaterális ODA megoszlását, ténylegesen nagyon keveset lehet tudni arról, hogy mit fednek az egyes tételek, milyen NEFE-tevékenységhez kapcsolódnak, ha egyáltalán kapcsolódnak. Például a fentiekben említett World Food Programme esetében sem ismeretes, hogy miben ölt testet az évi 65 000 dolláros hozzájárulás.

A másik, transzparenciát megnehezítő körülmény, hogy míg a mellékletben forintadatok, addig a szöveges részben többnyire dolláradatok szerepelnek, ami megnehezíti a beazonosítást. Nem beszélve arról, hogy a szöveges beszámolóban olyan tételek is szerepelnek, aminek nem leljük a nyomát a 3. számú mellékletben. Ilyen például az a 225 millió forint, amit a VM saját költségvetéséből a FAO-hivatalok működésére költött.¹⁹ Az sem érthető, hogy a UNDP Trust Fund-ja keretében 2010-ben felhasznált 329 ezer USD melyik statisztikában jelenik meg.

19. Beszámoló Magyarország
2010. évi... p. 11.

A HAND Aid Watch munkacsoportjának javaslata:

- tisztánlátást a multilaterális segélyek megoszlását, felhasználását, hasznosulását illetően,
- azonos valutában való kimutatást a KÜM beszámolójának szövegében és a mellékletekben,
- összhangot a szöveg és a mellékletek között.

20. Erre a tényre a KÜM NEFEFO
hívta fel a figyelmünket.

A 2010. évi beszámoló szerint a magyar ODA mintegy 25%-a irányult bilaterális NEFE-tevékenységre: habár a bilaterális ODA összege nem lelhető fel a beszámolóban, amennyiben az összes ODA-nk 23,5 milliárd volt, akkor mintegy 5,875 milliárd forint körül lehet. Mivel egy donor NEFE-arculatát alapvetően a bilaterális segélyezés határozza meg, ezért jó lenne tudni a támogatások jogcímei, szektorok, partnerek és hazai donorok szerinti megoszlását. A helyzetet bonyolítja, hogy igen sok hazai donor (elsősorban a társmiszteriumok) esetében az ODA-ként elszámolt/elszámolható tételek ténylegesen nem NEFE-tevékenységet fednek le, hanem az illető költségvetési szerv nemzetközi kapcsolatainak részét képezik.²⁰

A bilaterális ODA jogcímei szerinti megoszlása

A támogatások jogcímei szerinti megoszlásáról a KÜM 2010. évi beszámolója nem sokat mond, holott az OECD-DAC-nak meghatározott bontásban kell elküldeni minden év közepén az adatokat. Egy ilyen hiányosan kitöltött összeítést kaptunk a KÜM-től, s ennek alapján a 6. táblázatot sikerült összeállítani. A táblázat egyrészt alátámasztja azt a már korábban is feltárt jelenséget, hogy a magyar ODA mintegy háromnegyede multilaterális támogatás, s ennek zöme EU-tagságunkból fakadó kötelezettség. Sajnos a bilaterális ODA esetén csak négy jogcímnél szerepeltek adatok, s mivel csak két évre vannak összehasonlítható értékek, így nehéz bármilyen következtetést levonni. Míg 2009-ben az **adományok** domináltak a bilaterális ODA-t, addig 2010-ben a **technikai segítségnyújtás**. Hogy miért történt ez a drasztikus hangsúlyváltás, az nem derül ki. Míg a technikai segítségnyújtás esetében többé-kevésbé egyértelmű, hogy ez szakértők küldését, illetve – és főleg – ösztöndíjasok fogadását jelenti, addig az adomány kategória meglehetősen tág, éppúgy benne lehet az egyoldalú pénzügyi transzfer, mint a kötött segélyhitel ODA-ként elszámolható része.

3. táblázat

Az ODA jogcímei szerinti megoszlása (millió USD)

Jogcím	2009	2010
ODA	116,92	112,62
Bilaterális	29,80	29,01
NGO-k támogatása	0,13	2,36
Technikai segítségnyújtás	0,22	12,99
Adminisztratív költségek	2,21	1,81
Adományok	26,60	0,98
Humanitárius segély	0,31	0,17
Multilaterális	87,32	83,61
ENSZ	4,95	4,23
EU	74,96	66,72

Forrás: saját összeállítás
az OECD-DAC, illetve az
EU Development Accountability...
2011 alapján

A KÜM 2010. évi beszámolójának 1. és 2. számú melléklete teljesen más bontásban tartalmazza a projektek leírását, vagyis a támogatás nyújtásának jogcímét. Ebből az derül ki, hogy meglehetősen heterogén a NEFE-tevékenység spektruma, a projektleírásból, illetve megnevezésből nem állapítható meg, hogy adományról vagy esetleg kötött segélyhitelről van-e szó. Egyedül a technikai segítségnyújtás azonosítható be. Ráadásul mindkét melléklet csak pusztán felsorolást tartalmaz – mindenféle összegzés nélkül –, ami megnehezíti az elemzést és a tisztánlátást. Nem beszélve arról, hogy az 1. számú melléklet utolsó két sora teljesen más bontásban, illetve ténylegesen bontás nélkül lett a táblázathoz hozzáadva. Ráadásul az utolsó sor a KÜM NEFE-tevékenységére vonatkozik, így a részletezés elmaradása még inkább szembetűnő. Az előző évi beszámolóban még részletes táblázat foglalkozott a KÜM NEFE-tevékenységének megoszlásával.

A 2010-es évről készült beszámoló érdekessége, hogy külön melléklet készült a NEFE-partnerországokkal, és a nem NEFE-partnerországokkal megvalósított projektekről, ami a részletesség okán dicsérendő, ugyanakkor az összegzést tovább nehezíti. (Az első ránézésre imponáló részletesség azonban komoly ellentmondást rejt, ha kissé tüzetesebben megnézzük a két táblázatot: kiderül, hogy 29 ország esetében átfedés, illetve ténylegesen ismétlés van, ugyanazok az adatok szerepelnek ugyanazon országra vonatkozóan az egyik, illetve a másik táblázatnál. De erről részletesebben majd később.)

Ami egyértelműen kiderül, az az, hogy bilaterális NEFE-tevékenységünket egyértelműen a technikai segítségnyújtás dominálta: a NEFE-partnerekkel 2010-ben 110 projekt valósult meg, amiből mintegy 75 technikai segítségnyújtás volt, vagyis ösztöndíjak nyújtása, oktatócsere, továbbképzés, technikai együttműködés. A nem NEFE-partnerekkel 2010-ben megvalósult 72 projekt mindegyike technikai segítségnyújtás volt. A KÜM-től kapott információ szerint 2010-ben a Magyarországon felsőoktatási intézményekben tanuló diákok hallgatói normatívája (vagyis a tanulás költsége) közel 720 millió forint volt, vagyis a magyar bilaterális ODA mintegy 12%-a, s mint tudjuk, a CONCORD az ösztöndíjak nyújtását nem tekinti valódi (genuine) segélynek.²¹

21. Ennek helyességén természetesen lehet vitatkozni.

Jogcím	2009	2010
ODA	100,0	100,00
Bilaterális	25,30	25,80
NGO-k támogatása	0,11	2,10
Technikai segítségnyújtás	0,18	11,53
Adminisztratív költségek	1,89	1,60
Adományok	22,75	0,87
Humanitárius segély	0,27	0,15
Multilaterális	74,70	74,40
ENSZ	4,23	3,76
EU	64,11	59,24

4. táblázat
Az ODA jogcímei szerinti megoszlása (százalék)

Forrás: saját számítás az OECD-DAC, illetve az EU Development Accountability... 2011 adatai alapján

5. táblázat

Központi költségvetési szervek
NEFE-partnerországokban
végzett projekt tevékenységei.
Összesítés országonként és
projekt szerinti bontásban (HUF)

Forrás: Beszámoló Magyarország
2010. évi... 2011, pp. 36–43., 1. számú
melléklet

Donor	Célország	Kifizetés összege	Projekt megnevezése, leírása	Szektor
BM NOPVK	Afganisztán	222 636	NRC Kábítószerbűnözés-ellenes képzés	
HM	Afganisztán	132 901 308	CIMIC projektek/MH PRT kontingens projektek	Multiszektor
HM	Afganisztán	39 285 121	Középtávú fejlesztési projektek/MH PRT kontingens pr.	Multiszektor
HM	Afganisztán	934 578 769	OMLT költségei	Egyéb
Nefmi oktatási + Balassi Int.	Afganisztán	14 971 840	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Oktatásügy
VM	Afganisztán	24 269 016	FAO ösztöndíj program	képzés, ösztöndíjak
VM	Afganisztán	9 256 359	Vetőmag-szállítási projekt	Egyéb
Nefmi oktatási + Balassi Int.	Angola	119 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Oktatásügy
HM	Bosznia-Hercegovina	1 653 375	GCSP biztonságpolitikai tanfolyamon részt vevő hallgató támogatása (ösztöndíj)	Oktatásügy
Nefmi oktatási + Balassi Int.	Bosznia-Hercegovina	1 428 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Oktatásügy
NGM	Bosznia-Hercegovina	34 566 314	Tuzlai ivóvíztisztító	Szociális infrastruk- túra fejlesztése
Nefmi oktatási + Balassi Int.	Botswana	238 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Oktatásügy
Nefmi oktatási + Balassi Int.	Burkina Faso	119 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Oktatásügy
OGY Külügyi Hivatala	Dél-afrikai Köztársaság	780 393	technikai együttműködés, szakértői képzés	
Nefmi oktatási + Balassi Int.	Dél-afrikai Köztársaság	714 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Oktatásügy
NIH	Dél-afrikai Köztársaság	39 316 635	Magyar–dél-afrikai Tét együttműködési program 2010–2011	
Nefmi oktatási + Balassi Int.	Eritrea	119 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Oktatásügy
Nefmi oktatási + Balassi Int.	Etiópia	119 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Oktatásügy
VM	Etiópia	26 965 573	FAO ösztöndíj program	képzés, ösztöndíjak
Nefmi oktatási + Balassi Int.	Gambia	595 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Oktatásügy
Nefmi oktatási + Balassi Int.	Ghána	1 547 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Oktatásügy
BVOP	Irak	2 833 654	Iraki bv-s szakemberek szakmai képzése	
Nefmi oktatási + Balassi Int.	Irak	1 785 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Oktatásügy
Nefmi oktatási + Balassi Int.	Jemen	12 917 840	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Oktatásügy

Donor	Célország	Kifizetés összege	Projekt megnevezése, leírása	Szektor
Nefmi oktatási + Balassi Int.	Kambodzsa	238 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Oktatásügy
Nefmi oktatási + Balassi Int.	Kamerun	7 497 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Oktatásügy
HM	Kenya	2 645 400	GCSP gender specific scholarship (ösztöndíj)	Oktatásügy
Nefmi oktatási + Balassi Int.	Kenya	2 380 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Oktatásügy
VM	Kenya	10 786 229	FAO ösztöndíj program	képzés, ösztöndíjak
OGY Külügyi Hivatal	Kenya	93 181	technikai együttműködés, szakértői képzés	
HM	Kirgizisztán	2 024 068	ZMNE BKNYK PfP-s (angol, francia, német) nyelvtanfolyamok	Oktatásügy
Nefmi oktatási + Balassi Int.	Kirgizisztán	714 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Oktatásügy
Nefmi oktatási + Balassi Int.	Kolumbia	238 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Oktatásügy
HM	Kongó	953 277	EU SEC	Egyéb
Nefmi oktatási + Balassi Int.	Kongó	238 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Oktatásügy
HM	Koszovó	47 964 542	CIMIC projektek/MH KFOR kontingens által végrehajtott projektek	Multiszektor
OGY Külügyi Hivatala	Laosz	1 400 948	technikai együttműködés, szakértői képzés	
NGM	Laosz	14 886 556	Nongteng farm korszerűsítés	Gazdasági infrastruktúra fejlesztése
NGM	Laosz	12 142 900	Namxuang és Namhoum farm korszerűsítések	Gazdasági infrastruktúra fejlesztése
NGM	Laosz	14 618 688	Naluang és Nambak farmkorszerűsítések	Gazdasági infrastruktúra fejlesztése
VM	Laosz	4 270 852	„A laoszi állattenyésztés és halászat fejlesztése a minőségi tenyészállat- és takarmány ellátás feltételeinek javításával”	Multiszektor
KIM- SZTNH	Macedónia	481 421	SOIP, State Office of Industrial Property	szakmai tapasztalatcsere
OGY Külügyi Hivatala	Macedónia	279 441	technikai együttműködés, szakértői képzés	
Nefmi oktatási + Balassi Int.	Macedónia	2 142 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Oktatásügy
KIM	Macedónia	500 000	Akkreditált felnőttképzési program támogatása	Oktatásügy, kultúra
Nefmi oktatási + Balassi Int.	Madagaszkár	476 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Oktatásügy
HM	Mauritánia	3 036 102	ZMNE BKNYK PfP-s (angol, francia, német) nyelvtanfolyamok	Oktatásügy
Nefmi oktatási + Balassi Int.	Mauritius	2 499 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Oktatásügy
OGY Külügyi Hivatala	Moldova	5 382 603	technikai együttműködés, szakértői képzés	
Nefmi oktatási + Balassi Int.	Moldova	5 355 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Oktatásügy
BM OKF	Moldova	2 872 000	KIT (krízis intervenció) munkaműhely szervezése moldáv szakértők részére, Balatonföldváron	

Donor	Célország	Kifizetés összege	Projekt megnevezése, leírása	Szektor
MTA	Moldova	113 500	K+F	
MTA	Mongólia	127 200	K+F	
Nefmi oktatási + Balassi Int.	Mongólia	15 973 440	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Oktatásügy
NIH	Mongólia	3 500 000	Magyar – mongol általános Tét együttműködési program 2010	
VM	Mongólia	1 348 279	FAO ösztöndíj program	képzés, ösztöndíjak
OGY Külügyi Hivatala	Montenegró	1 764 913	technikai együttműködés, szakértői képzés	
Nefmi oktatási + Balassi Int.	Montenegró	4 046 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Oktatásügy
NGM	Montenegró	36 500 870	Podgoricai vizsgaközpont (LOT II)	Oktatásügy
NGM	Montenegró	22 436 325	Podgoricai óvoda (LOT III)	Oktatásügy
NGM	Montenegró	31 586 099	Podgoricai általános iskola (LOT IV)	Oktatásügy
NGM	Montenegró	37 234 070	Podgoricai eü. szakiskola (LOT I)	Oktatásügy
Nefmi oktatási + Balassi Int.	Namíbia	476 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Oktatásügy
VM	Namíbia	4 044 836	FAO ösztöndíj program	képzés, ösztöndíjak
Nefmi oktatási + Balassi Int.	Nigéria	49 266 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Oktatásügy
BVOP, BM NOPVK	Palesztina	362 750	Palesztin bv-s szakemberek szakmai képzése	
BM NOPVK	Palesztina	2 488 140	Palesztin kábítószerbűnözés-ellenes képzés	
Nefmi oktatási + Balassi Int.	Palesztina	14 229 520	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Oktatásügy
Nefmi oktatási + Balassi Int.	Sierra Leone	119 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Oktatásügy
HM	Szerbia	1 653 375	GCSP biztonságpolitikai tanfolyamon részt vevő hallgató támogatása (ösztöndíj)	Oktatásügy
KIM	Szerbia	700 000	A Ricsaj Népművészeti Fesztivál valamint a Tolerancianap szervezési költségeinek támogatása	Oktatásügy, egészségügy, egyéb szociális infrastruktúra fejlesztése,
KIM – Szülőföld Alap	Szerbia	139 180 000	Határon túli magyar szervezetek támogatása	Kultúra
KIM – Szülőföld Alap	Szerbia	218 050 000	Határon túli magyar szervezetek támogatása	Oktatás
KIM – Szülőföld Alap	Szerbia	31 540 000	Határon túli magyar szervezetek támogatása	Önkormányzat
OGY Külügyi Hivatala	Szerbia	4 033 377	technikai együttműködés, szakértői képzés	
MTA	Szerbia	347 724	K+F	
Nefmi oktatási + Balassi Int.	Szerbia	257 314 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Oktatásügy
NIH	Szerbia	4 965 000	Magyar – szerb Tét együttműködési program 2010–2011	
VM	Szerbia	17 527 623	FAO ösztöndíj program	képzés, ösztöndíjak
VM	Szerbia	500 000	Szőlész-borász tanfolyam szervezése	Egyéb
VM	Szerbia	1 100 000	Őshonos juh-és kecskefajták génmegőrzési módszerének javítása	Egyéb: utazási költség

Donor	Célország	Kifizetés összege	Projekt megnevezése, leírása	Szektor
VM	Szerbia	163 589	Szerb Mezőgazdasági, Erdészeti és Víz-gazdálkodási Minisztérium 2 szakértőjének tanulmányútja az MVH-nál Magyarországon 2010. 06. 07 – 07. 31.	Egyéb
Nefmi oktatási + Balassi Int.	Szomália	595 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Oktatásügy
Nefmi oktatási + Balassi Int.	Szudán	1 071 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Oktatásügy
Nefmi oktatási + Balassi Int.	Tanzánia	238 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Oktatásügy
Nefmi oktatási + Balassi Int.	Togo	119 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Oktatásügy
Nefmi oktatási + Balassi Int.	Uganda	476 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Oktatásügy
HM	Ukrajna	16 192 544	ZMNE BKNYK PpP-s (angol, francia, német) nyelvtanfolyamok	Oktatásügy
KIM	Ukrajna	10 951 515	Karácshalvi líceum működési költségeinek támogatása	Oktatásügy, egészségügy, egyéb szociális infrastruktúra fejlesztése,
KIM	Ukrajna	33 000 000	Irodahálózat elindításához működési költség biztosítása	Oktatásügy, egészségügy, egyéb szociális infrastruktúra fejlesztése,
KIM	Ukrajna	2 000 000	Beregszászi 2010–2011 tanév I. féléves programjai – főiskola szerkezetátalakítási költségei	Oktatásügy, egészségügy, egyéb szociális infrastruktúra fejlesztése,
KIM	Ukrajna	5 000 000	Ösztöndíj program támogatása, tankönyvek és kézikönyvek készítésének támogatása. A Karitás ház beruházási költségeinek, és a Szórvány intézmények fenntartási költségeinek támogatása	képzés, ösztöndíjak
KIM	Ukrajna	29 515 333	Református líceumok 2010. évi működésének támogatása	Oktatásügy, egészségügy, egyéb szociális infrastruktúra fejlesztése,
KIM	Ukrajna	8 000 000	Szülőföldön magyarul oktatási-nevelési támogatás és lebonyolítás	Oktatásügy, kultúra
KIM – szülőföld alap	Ukrajna	111 370 000	Határon túli magyar szervezetek támogatása	Kultúra
KIM – szülőföld alap	Ukrajna	199 660 000	Határon túli magyar szervezetek támogatása	Oktatás
KIM – szülőföld alap	Ukrajna	27 904 000	Határon túli magyar szervezetek támogatása	Önkormányzat
OGY Külügyi Hivatala	Ukrajna	4 945 190	technikai együttműködés, szakértői képzés	
MTA	Ukrajna	2 976 251	K + F	
Nefmi oktatási + Balassi Int.	Ukrajna	331 659 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Oktatásügy

Donor	Célország	Kifizetés összege	Projekt megnevezése, leírása	Szektor
NIH	Ukrajna	9 268 839	Magyar – ukrán Tét együttműködési program 2009–2010	
VM	Ukrajna	4 044 836	FAO ösztöndíj program	képzés, ösztöndíjak
OGY Külgügyi Hivatala	Vietnam	1 368 554	technikai együttműködés, szakértői képzés	
MTA	Vietnam	1 484 180	K + F	
NIH	Vietnam	158 408	Magyar – vietnámi Tét együttműködési program 2008–2009	
VM	Vietnam	158 408	Őshonos baromfi Vietnamban Tét pályázat	Gazdasági infrastruktúra fejlesztése; egyéb: kutatás, szegénységcsökkentés
Nefmi oktatási + Balassi Int.	Vietnam	33 485 760	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Oktatásügy
VM	Vietnam	6 741 393	FAO ösztöndíj program	képzés, ösztöndíjak
Nefmi oktatási + Balassi Int.	Zambia	595 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Oktatásügy
Nefmi oktatási + Balassi Int.	Zimbabwe	238 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Oktatásügy
BÁH		1 267 934 880	menekültügyi költségek	
KüM		489 390 733	bilaterális projektek + humanitárius + PRT + dem	

6. táblázat

Központi költségvetési szervek
nem NEFE-partnerországokban
végzett projekttevékenységének
összesített költségei 2010-ben
(HUF)

Forrás: Beszámoló Magyarország
2010. évi... 2011, pp. 44–47., 2. számú
melléklet

Célország	Tárcák kifizetései	Projekt megnevezése, leírása	Végrehajtó
Albánia	18 822 852	technikai együttműködés, szakértői képzés, oktatócsere	Külgügyi Hivatal, NEFMI oktatási + Balassi int., VM
Algéria	10 898 459	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés, nyelvtanfolyam	HM, NEFMI oktatási + Balassi int.
Angola	119 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	NEFMI oktatási + Balassi int.
Argentína	3 750 574	technikai együttműködés, szakértői képzés, ösztöndíj, Tét	Külgügyi Hivatal, NEFMI oktatási + Balassi int., NKTH
Azerbajdzsán	11 074 234	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés, nyelvtanfolyam	NEFMI oktatási + Balassi int., VM
Bangladesh	833 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	NEFMI oktatási + Balassi int.

Célország	Tárcák kifizetései	Projekt megnevezése, leírása	Végrehajtó
Albánia	18 822 852	technikai együttműködés, szakértői képzés, oktatócsere	Külügyi Hivatal, Nefmi oktatási + Balassi Int., VM
Algéria	10 898 459	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés, nyelvtanfolyam	HM, Nefmi oktatási + Balassi Int.
Angola	119 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Nefmi oktatási + Balassi Int.
Argentína	3 750 574	technikai együttműködés, szakértői képzés, ösztöndíj, TÉT	Külügyi Hivatal, Nefmi oktatási + Balassi Int., NKTH
Azerbajdzsán	11 074 234	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés, nyelvtanfolyam	Nefmi oktatási + Balassi Int., VM
Bangladesh	833 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Nefmi oktatási + Balassi Int.
Belarusz	9 613 432	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés, K + F, technikai együttműködés	Nefmi oktatási + Balassi Int., Külügyi Hivatal, MTA
Botswana	238 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Nefmi oktatási + Balassi Int.
Brazília	2 380 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Nefmi oktatási + Balassi Int.
Burkina Faso	119 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Nefmi oktatási + Balassi Int.
Chile	714 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Nefmi oktatási + Balassi Int.
Costa Rica	119 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Nefmi oktatási + Balassi Int.
Dél-afrikai Köztársaság	40 811 028	technikai együttműködés, szakértői képzés, ösztöndíj, TÉT	Külügyi Hivatal, Nefmi oktatási + Balassi Int., NKTH
Ecuador	238 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Nefmi oktatási + Balassi Int.
Egyiptom	20 711 984	technikai együttműködés, szakértői képzés, ösztöndíj, K + F	Külügyi Hivatal, Nefmi oktatási + Balassi Int., MTA
Eritrea	119 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Nefmi oktatási + Balassi Int.
Észak-Korea	119 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Nefmi oktatási + Balassi Int.
Etiópia	27 084 573	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés, FAO ösztöndíj	Nefmi oktatási + Balassi Int., VM
Fülöp-szigetek	391 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Nefmi oktatási + Balassi Int.
Gambia	595 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Nefmi oktatási + Balassi Int.
Ghána	1 547 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Nefmi oktatási + Balassi Int.
Grúzia	4 952 026	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés, nyelvtanfolyam, technikai együttm.	HM, KIM- SZNTH, Külügyi Hivatal, Nefmi oktatási + Balassi Int.
Haiti	9 059 234	Haiti földrengés – sürgősségi humanitárius segítségnyújtás, 6 fős egészségügyi mentőcsapat kiküldése	OKF
Honduras	119 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Nefmi oktatási + Balassi Int.
Horvátország	79 534 359	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés, K + F, technikai együttműködés	KIM, KIM – Szülőföld Alap, Külügyi Hivatal, MTA, Nefmi oktatási + Balassi Int., VM
India	35 039 532	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés, K + F, technikai együttműködés, TÉT	Külügyi Hivatal, MTA, Nefmi oktatási + Balassi Int., NKTH, VM
Indonézia	4 899 059	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés, technikai együttműködés	Külügyi Hivatal, Nefmi oktatási + Balassi Int.
Irán	110 966 930	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés, K + F	MTA, Nefmi oktatási + Balassi Int.

Célország	Tárcák kifizetései	Projekt megnevezése, leírása	Végrehajtó
Jordánia	1 826 025	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés, technikai együttműködés	Külügyi Hivatal, Nefmi oktatási + Balassi Int.
Kambodzsa	238 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Nefmi oktatási + Balassi Int.
Kamerun	7 497 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Nefmi oktatási + Balassi Int.
Kazahsztán	6 726 149	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés, technikai együttműködés, nyelvtanfolyam	HM, Külügyi Hivatal, Nefmi oktatási + Balassi Int.
Kenya	15 904 810	technikai együttműködés, szakértői képzés, FAO ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	HM, Nefmi oktatási + Balassi Int., VM, Külügyi Hivatal
Kína	161 288 302	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés, K + F, TÉT,	MTA, Nefmi oktatási + Balassi Int., NKTH, VM,
Kolumbia	238 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Nefmi oktatási + Balassi Int.
Kongó	1 191 277	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	HM, Nefmi oktatási + Balassi Int.
Libanon	1 190 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Nefmi oktatási + Balassi Int.
Líbia	1 309 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Nefmi oktatási + Balassi Int.
Madagaszkár	476 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Nefmi oktatási + Balassi Int.
Malajzia	1 313 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Nefmi oktatási + Balassi Int.
Marokkó	833 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Nefmi oktatási + Balassi Int.
Mauritánia	3 036 102	ZMNE BKNYK Pfp-s (angol, francia, német) nyelvtanfolyamok	HM
Mauritius	2 499 000		Nefmi oktatási + Balassi Int.
Mexikó	18 599 419	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés, technikai együttműködés, TÉT, K + F	Külügyi Hivatal, MTA, Nefmi oktatási + Balassi int., NKTH
Mianmar	238 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	NEFMI oktatási + Balassi Int.
Moldova	113 500	K + F	MTA, Külügyi Hivatal, Nefmi oktatási + Balassi int., OKF
Namíbia	4 520 836	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	VM, Nefmi oktatási + Balassi Int.
Nepál	476 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Nefmi oktatási + Balassi Int.
Nigéria	49 266 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Nefmi oktatási + Balassi Int.
Örményország	3 333 599	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés, K + F, technikai együttműködés	Külügyi Hivatal, MTA, Nefmi oktatási + Balassi Int.
Pakisztán	2 261 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Nefmi oktatási + Balassi Int.
Paraguay	119 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Nefmi oktatási + Balassi Int.
Peru	357 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Nefmi oktatási + Balassi Int.
Sierra Leone	119 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	NEFMI oktatási + Balassi Int.
Srí Lanka	714 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	NEFMI oktatási + Balassi Int.
Szerbia	677 077 688	technikai együttműködés, szakértői képzés, technikai együttműködés, TÉT, FAO ösztöndíj	HM, KIM, KIM – Szülőföld Alap, Külügyi Hivatal, MTA, Nefmi oktatási + Balassi Int., NKTH, VM
Szíria	2 499 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	NEFMI oktatási + Balassi Int.

Célország	Tárcák kifizetései	Projekt megnevezése, leírása	Végrehajtó
Szomália	595 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Nefmi oktatási + Balassi Int.
Szudán	1 071 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Nefmi oktatási + Balassi Int.
Tádzsikisztán	1 467 279	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	VM, Nefmi oktatási + Balassi Int.
Thaiföld	4 094 871	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés, technikai együttműködés	Külügyi Hivatal, Nefmi oktatási + Balassi Int.
Tanzánia	238 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Nefmi oktatási + Balassi Int.
Togo	119 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Nefmi oktatási + Balassi Int.
Törökország	64 981 969	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés, technikai együttműködés, Tét, K+F	Külügyi Hivatal, MTA, Nefmi oktatási + Balassi Int., NKTH
Tunézia	238 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Nefmi oktatási + Balassi Int.
Türkmenisztán	357 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Nefmi oktatási + Balassi Int.
Uganda	476 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Nefmi oktatási + Balassi Int.
Ukrajna	796 487 508	technikai együttműködés, szakértői képzés, technikai együttműködés, Tét, K+F, ösztöndíj, oktatócsere, alapítvány tám.	HM, KIM, KIM – Szülőföld Alap, Külügyi Hivatal, MTA, Nefmi oktatási + Balassi Int., NKTH, VM
Üzbegisztán	952 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Nefmi oktatási + Balassi Int.
Venezuela	595 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Nefmi oktatási + Balassi Int.
Zambia	595 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Nefmi oktatási + Balassi Int.
Zimbabwe	238 000	ösztöndíj, oktatócsere, továbbképzés	Nefmi oktatási + Balassi Int.

A legnagyobb „projekt” a **menekültek** költségeinek ODA-ként való elszámolása volt, hiszen 2010-ben ez tette ki a magyar bilaterális ODA 21,6%-át. Ténylegesen 1,268 milliárd forintot költött a bevándorlási hivatal a menekültekre. A KÜM tájékoztatása szerint a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal (BÁH) csak az első évben felmerülő költségeket számolta el ODA-ként, hiszen csak ebben az esetben tekinthetők a költségek ODA-nak a DAC szerint.

A második legnagyobb projekt a HM **afganisztáni** OMLT költségei voltak (943 579 millió forint), amelyek a 2010. évi NEFE-tagországokban megvalósított bilaterális ODA közel 30%-át, illetve a teljes magyar bilaterális ODA 16%-át tették ki. Az MH OMLT, a Magyar Honvédség Művelési Tanácsadó és Összekötő Csoportja, amely kis létszámú, kiképzőkből álló magyar katonai alakulat, 2009-ben kezdte meg működését Afganisztánban az MH PRT mellett. Az MH PRT-vel ellentétben – amely egy békefenntartó erő, és főleg fejlesztésekkel, segélyezéssel, rendfenntartó járőrözéssel foglalkozik, és támadó műveletekben nem vehet részt – az MH OMLT szükség esetén támadó hadműveletekben is részt vesz az általuk kiképzett ANA-alakulatok oldalán. Kérdés, hogy mekkora az OMLT teljes költségvetése, és mit számolnak el belőle NEFE-ként, és az valójában elszámolható-e NEFE-ként.

A HAND Aid Watch munkacsoportjának javaslata:

- minden évre vonatkozóan azonos struktúrában készüljenek el azok a statisztikai összeállítások és összegzések, amelyek tartalmazzák, hogy

22. Ebből a szempontból a 2009. évi
beszámoló lehet iránymutató.

az adott évben hol (milyen országban), mekkora összegben, milyen jogcímen és milyen szerv finanszírozásában kerültek kifizetésre a magyar bilaterális ODA-támogatások,²²

- minden táblázat egy összesítéssel végződjön az adott táblázat vonatkozásában, illetve tartalmazza az az évi összes bilaterális kifizetést, mint viszonyítási alapot,
- készüljön összefoglaló táblázat országok, jogcímek és a magyar donorok szerint is.

A bilaterális ODA szektorális megoszlása

A 2010. évi beszámoló meglehetősen szűkszavú a tekintetben, hogy milyen szektorok élveztek prioritást a magyar bilaterális ODA esetében. Mindössze négy sor foglalkozik a kérdéssel. A szektor értelmezése is meglehetősen egyedi, hiszen a beszámoló a magyar ODA legfőbb „szektoraiként” az alábbiakat említi: intézményi kapacitásépítés, az átalakulási és integrációs tapasztalatok átadása, egészségügyi és oktatási infrastruktúra fejlesztése. A fentiekben bemutatott két táblázat alapján kétségtelen, hogy az oktatáshoz kapcsolódó projektek dominálják a magyar bilaterális NEFE-t, ugyanakkor ezek igen kis volumenűek, illetve sokszor eseti jellegűek (egy-egy utazás, tapasztalatcsere, néhány ösztöndíjas fogadása stb.). Vagyis a megjelölt „szektorok” támogatások általi fejlesztése aligha valósult meg.

A HAND Aid Watch munkacsoportjának javaslata:

- kerüljön kidolgozásra egy egységes, a lehetséges szektorokat meghatározó keretrendszer, amit az összes projekt esetében alkalmazni lehet,
- a fenti rendszer alapján készüljenek kimutatások a magyar bilaterális ODA szektorális megoszlását illetően évenkénti bontásban, ahol is a szektorok azt jelentik, hogy a magyar ODA mely ágazatok fejlesztését segíti elő, illetve milyen MDG célok megvalósulásához járul hozzá.

A bilaterális ODA partnerek szerinti megoszlása

Mivel a fenti két táblázat igen részletes bontást tartalmaz a partnerországok körét illetően, így kiválóan alkalmas némi elemzés elvégzésére és következtetések levonására. Kissé megnehezíti az eligazodást, hogy az egyik táblázat az ún. **NEFE-partnereket** tartalmazza, míg a másik a **nem NEFE-partnereket**. Ugyanakkor nincs magyarázat arra, hogy milyen alapon tekintenek egy országot NEFE-partnernek, míg egy másikat nem. Az pedig végképpen nehezen magyarázható, hogy hogyan fordul elő, hogy egy-egy ország (konkrétan 29) mindkét kategóriában szerepel: nevezetesen Angola, Botswana, Burkina Faso, Dél-afrikai Köztársaság, Eritrea, Etiópia, Gambia, Ghána, Kambodzsa, Kamerun, Kenya, Kolumbia, Kongó, Madagaszkár, Mauritánia, Mauritius, Moldova, Namíbia, Nigéria, Sierra Leone, Szerbia, Szomália, Szudán, Tanzánia, Togo, Uganda, Ukrajna, Zambia és Zimbabwe. Ráadásul ugyanazok az összegek szerepelnek valamennyi ország esetében, kivéve Moldovát. Vagyis a két táblázat igen nagyfokú átfedésben van, ami mind az összegek, mind a jogcímek tekintetében csak tovább növeli a zavart. A két tábla mind külön-külön, mind pedig egymás mellé állítva is nehezen értelmezhető. Ezért a két táblázat összefésüléséből kialakítottunk egy harmadikat, amely a magyar bilaterális ODA valamennyi partnerét tartalmazza.

Ország	Összeg	Megoszlás (%)
Albánia	18 822 852	0,499
Algéria	10 898 459	0,289
Afganisztán	1 155 485 049	30,622
Angola	119 000	0,003
Argentína	3 750 574	0,099
Azerbajdzsán	11 074 234	0,293
Bangladesh	833 000	0,022
Belarusz	9 613 432	0,255
Bosznia-Hercegovina	37 647 689	0,998
Botswana	238 000	0,006
Brazília	2 380 000	0,063
Burkina Faso	119 000	0,003
Chile	714 000	0,019
Costa Rica	119 000	0,003
Dél-afrikai Köztársaság	40 811 028	1,082
Ecuador	238 000	0,006
Egyiptom	20 711 984	0,549
Eritrea	119 000	0,003
Észak-Korea	119 000	0,003
Etiópia	27 084 573	0,718
Fülöp-szigetek	391 000	0,010
Gambia	595 000	0,016
Ghána	1 547 000	0,041
Grúzia	4 952 016	0,131
Haiti	9 059 234	0,240
Honduras	119 000	0,003
Horvátország	79 534 359	2,108
India	35 039 532	0,929
Indonézia	4 899 059	0,130
Irán	110 966 930	2,941
Jordánia	1 826 025	0,048
Irak	4 618 654	0,122
Jemen	12 917 840	0,342
Kambodzsa	238 000	0,006
Kazahsztán	6 726 149	0,178

7. táblázat

A magyar bilaterális ODA partnerek szerint megoszlása 2010-ben (kifizetések összege, illetve százalékos megoszlás)

Forrás: saját összeállítás a KüM 2010. évi beszámolójának 1. és 2. számú melléklete alapján

Ország	Összeg	Megoszlás (%)
Kamerun	7 497 000	0,199
Kenya	15 904 810	0,422
Kína	161 288 302	4,274
Kirgizisztán	2 738 068	0,073
Kolumbia	238 000	0,006
Kongó	1 191 277	0,032
Koszovó	47 964 542	1,271
Laosz	47 319 944	1,254
Libanon	1 190 000	0,032
Líbia	1 309 000	0,035
Macedónia	3 402 862	0,090
Madagaszkár	476 000	0,013
Malajzia	1 313 000	0,035
Marokkó	833 000	0,022
Mauritánia	3 036 102	0,080
Mauritius	2 499 000	0,066
Mexikó	18 599 419	0,493
Mianmar	238 000	0,006
Moldova	13 723 103	0,364
Mongólia	20 948 919	0,555
Montenegró	133 568 277	3,540
Namíbia	4 520 836	0,120
Nepál	476 000	0,013
Nigéria	49 266 000	1,306
Örményország	3 333 599	0,088
Pakisztán	2 261 000	0,060
Paraguay	119 000	0,003
Palesztina	17 080 410	0,453
Peru	357 000	0,009
Sierra Leone	119 000	0,003
Srí Lanka	714 000	0,019
Szerbia	677 074 688	17,944
Szíría	2 499 000	0,066
Szomália	595 000	0,016
Szudán	1 071 000	0,028

Ország	Összeg	Megoszlás (%)
Tanzánia	238 000	0,006
Tádzsikisztán	1 467 279	0,039
Thaiföld	4 094 871	0,109
Togo	119 000	0,003
Törökország	64 981 969	1,722
Tunézia	238 000	0,006
Türkmenisztán	357 000	0,009
Uganda	476 000	0,013
Ukrajna	796 487 508	21,108
Üzbegisztán	952 000	0,025
Venezuela	595 000	0,016
Vietnam	43 396 703	1,150
Zambia	595 000	0,016
Zimbabwe	238 000	0,006
Fentiek összesen	3 773 329 160	

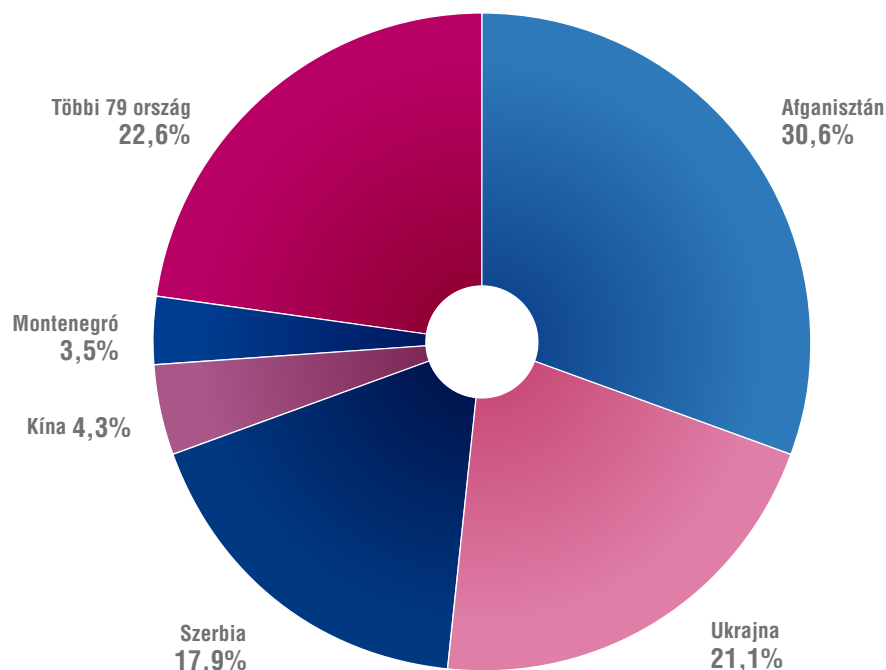
A fenti összeállítás több szempontból is tanulságos. Habár az összes, a KÜM által nevesített bilaterális partnert tartalmazza, ugyanakkor a bilaterális ODA-nak (ami 2010-ben 5,875 milliárd forint volt) csupán 64%-át fedi le. Kérdés: hová ment a bilaterális ODA 36%-a? Ha a fenti összeghez hozzáteesszük a migránsokra költött 1,268 milliárd forintot, akkor már csak a bilaterális ODA mintegy 15%-áról nem tudjuk, hogy hova ment.

A másik, hogy igen sok reláció esetében teljesen azonos összegek kerültek feltüntetésre. A 119 000 forint egy olyan tipikus összeg, amely jónéhány recipiensünk esetében előfordul (például Angola, Burkina Faso, Costa Rica, Eritrea, Észak-Korea, Honduras, Paraguay, Sierra Leone és Togo). Mi a közös bennük?

És a tartalmi megjegyzés: 2010-ben a magyar bilaterális ODA a világ 84 (!) országába irányult, vagyis a világ országainak közel fele partnerünk volt. Egy kis ország, és egy meglehetősen csekély erőforrásokkal rendelkező donor esetében ez több mint az erőforrások elfecsérlése: ez azt jelenti, hogy a hazánk által támogatásban részesülő országok átlagosan 45 millió forintot, azaz 225 000 USD-t kaptak. Ezen összeg hatékonyságát nem nehéz elképzelni. Ráadásul vannak olyan országok, amelyek igen kis összeget kaptak: például Angola, Burkina Faso, Costa Rica, Eritrea, Észak-Korea, Honduras, Paraguay, Togo – 119 000 forint; Botswana, Ecuador, Kambodzsa, Kolumbia, Mianmar, Tanzánia, Tunézia, Zimbabwe – 238 000 forint; Peru – 357 000 forint; Fülöp-szigetek – 391 000 forint. Vélemelmezhetően ezen összegek egy-egy repülőjegyet jelentenek.

6. ábra

A magyar bilaterális ODA partnerek szerinti megoszlása (százalék)

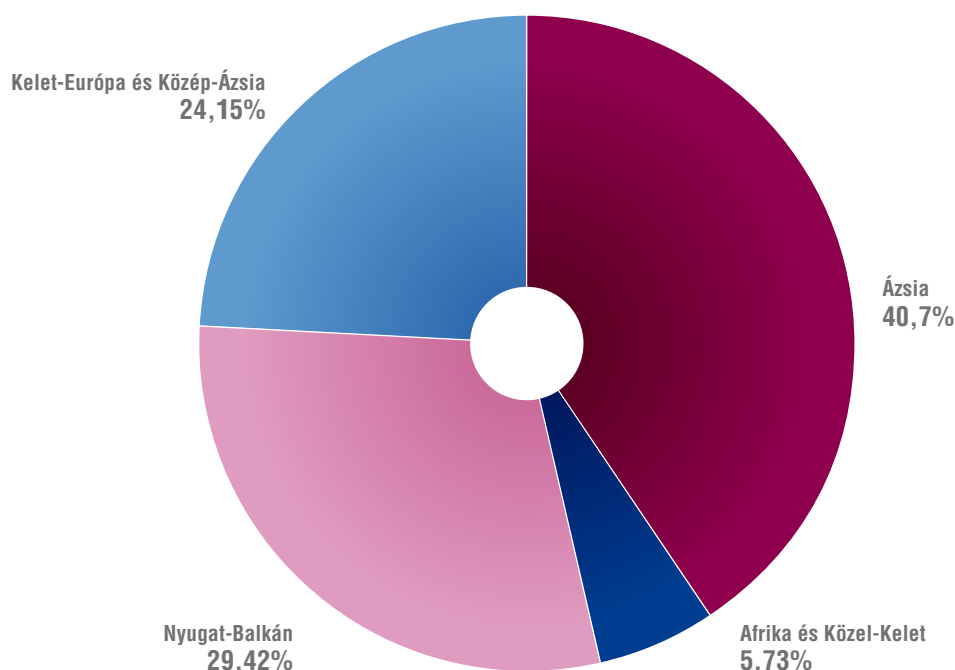


Forrás: saját számítás a 7. számú táblázat adatai alapján

Ami a segélyek partnerek közötti megoszlását illeti, a legfőbb recipiens továbbra is **Afganisztán**, ahová a bilaterális ODA több mint 30%-a irányult. Ezen recipiens kiemelt szerepét aligha indokolja az, hogy mint legkevesbé fejlett ország a leginkább rászorulóok között van. Sokkal inkább nemzetközi kötelezettségeink tették ezt az országot a legfőbb recipienssé. A második legfőbb recipiens **Ukrajna** (21,1%), akit **Szerbia** (17,9) és **Kína** (4,3%) követ. Vagyis míg első ránézésre a magyar bilaterális ODA meglehetősen diverzifikáltnak tűnik a partnerstruktúráját illetően, addig az adatok mélyebb elemzése után kiderül, hogy ez a nagyfokú diverzifikáció jelentős koncentrációval párosul, hiszen az első partner részaránya 30%-os, s az első négy partneré együtt pedig majdnem eléri a 74%-ot. Ugyanakkor Afganisztánt leszámítva egyik fő partner sem sorolható a leginkább rászoruló országok közé: a DAC legfrissebb recipiens listája szerint²³ Ukrajna a közepes jövedelmű országok alsó kategóriájába tartozik, míg Szerbia a közepes jövedelmű országok felső kategóriájába. A DAC-lista érdekessége, hogy a világ második gazdasági hatalma, Kína még mindig szerepel a recipiensek listáján, Ukrajnához hasonló besorolással, s ilyen alapon nyújt Magyarország is ODA-t Kínának 161,3 millió forint értékben, alapvetően technikai segítségnyújtás formájában. Ez a momentum ismét felveti a NEFE-stratégia, illetve hiányának kérdését. Meg kellene határozni a magyar NEFE-tevékenység célfüggvényét. Mi a cél: a recipiensek támogatása, segítése, gazdasági és társadalmi fejlődésük előmozdítása vagy pedig a magyar gazdasági, üzleti, politikai, tudományos, kulturális kapcsolatok NEFE által finanszírozható fejlesztése?

23. Lásd a Mellékletben.

A KÜM 2010. évi beszámolója tartalmaz egy grafikont a magyar NEFE régiós megoszlását illetően. E szerint Ázsia részaránya 40% (elsősorban Afganisztán és Irak támogatása okán, de itt szerepel Kína is, valamint Kambodzsa, Laosz, Mongólia, Vietnam, illetve India, Indonézia, Thaiföld). Közel 30% a Nyugat-Balkán (Szerbia, Montenegró, Bosznia-Hercegovina, Koszovó, Macedónia) részaránya, és közel 25% Kelet-Európa és Közép-Ázsia (Ukrajna, Moldova, Azerbajdzsán, Tádzsikisztán stb.) részesedése. Afrika és a Közel-Kelet részaránya mindössze 5,73%, és az is – mint fentebb láttuk – igen sok ország között oszlik meg. Itt a kapcsolat 2010-ben elsősorban az alábbi országokra koncentrált: Dél-afrikai Köztársaság, Etiópia, Kenya, Namíbia és Palesztina, valamint Algéria, Egyiptom és Mauritánia.



7. ábra
A magyar NEFE regionális megoszlása (százalék)

Forrás: Beszámoló... 2011, p. 14.

A HAND Aid Watch munkacsoportjának javaslata:

- a KÜM készítsen előzetes munkatervet arról, hogy a következő évben mivel szándékoznak foglalkozni, mi lesz a NEFE-tevékenység fókuszában,
- a fenti munkatervbe kerüljenek bele a civil szervezeteknek és cégeknek kiírt és kiírandó pályázatok, különös tekintettel a pályázatok tematikájára és a megcélzott országok körére,
- készüljön a NEFE-stratégia részeként egy koncepció a partnerválasztás szempontjairól,
- tekintettel a magyar NEFE csekély összegére, továbbra is kívánalom az országpalletta szűkítése és az ad hoc helyett a stratégiai partnerválasztás és kapcsolatfejlesztés,
- a KÜM erősítse koordináló szerepét a többi hazai donor (például a társmínisztériumok, de akár a civil szervezetek) vonatkozásában az erőforrások koncentrációja és a párhuzamosságok elkerülése, a szinergikus hatások erősítése érdekében.

A segélyezés egyik ígéretes formája: a kötött segélyhitelezés

Míg a magyar bilaterális NEFE túlnyomó többsége ún. **project aid**, vagyis rövid távra irányuló, többnyire ad hoc jellegű tevékenység, addig az ún. kötött segélyhitelezés (**tied aid credit**) általában több évre kiterjedő konstrukció. Ennek keretében a magyar fél (ténylegesen a Magyar Export-Import Bank Zrt.) kedvezményes feltételű hitelt nyújt a kedvezményezettnek a magyar exportőrök által szállított áruk vagy projektek finanszírozására. A piaci és a kedvezményes hitel kamatkülönbségét és a hitelbiztosítás díját segélyként nyújtja, és ODA-ként számolja el. Magyarország 2004 óta gyakorolja ezt a konstrukciót, s 2010-ben 204 millió forintot fizettek ki kilenc projekt kamattámogatására a korábbi évek kötelezettségvállalásai alapján. A kilenc projekt három országban valósult meg (Bosznia-Hercegovina, Montenegró és Laosz). A célterületek a szociális infrastruktúra (víztisztító), az oktatás (iskolák építése) és a mezőgazdaság (farmkorszerűsítés) volt.

Projekt megnevezése, leírása	Célország	Új kötelezettségvállalás 2010-re (HUF)	Kifizetett összeg 2010-ben (HUF)	Kifizetés dátuma
Tuzlai ivóvíztisztító	Bosznia- Hercegovina	2005-ös kötelezettségvállalás	34 566 314	2010. I–IV. negyedév (kamattámogatás)
Podgoricai eü. szakiskola (LOT I)	Montenegró	2006-os kötelezettségvállalás	37 234 070	2010. I–IV. negyedév (kamattámogatás)
Podgoricai vizsgaközpont (LOT II)			36 500 870	2010. I–IV. negyedév (kamattámogatás)
Podgoricai óvoda (LOT III)			22 436 325	2010. I–IV. negyedév (kamattámogatás)
Podgoricai általános iskola (LOT IV)			31 586 099	2010. I–IV. negyedév (kamattámogatás)
Nongteng farmkorszerűsítés	Laosz	2009-es kötelezettségvállalás	14 886 556	2010. I–IV. negyedév (kamattámogatás)
Namxuang és Namhoum farm- korszerűsítések			12 142 900	2010. I–IV. negyedév (kamattámogatás)
Naluang és Nambak farm- korszerűsítések			14 618 688	2010. I–IV. negyedév (kamattámogatás)
Songhinói biokombinát	Mongólia	2010-ben aláírt hitel teljes kedvez- ményzettsége: 3 342 700 000	0,00	Kormányközi megállapodás
Összesen			203 971 822	

Szektor megjelölése	Kedvezményezett	Megjegyzés
Szociális infrastruktúra fejlesztése	JKP Vodovod i Kanalizacija, Tuzla	garantőr: Bosnyák PM
Oktatásügy	Montenegrói Közmunkaügyi Igazgatóság	hiteladós: Montenegrói PM
Oktatásügy	Montenegrói Közmunkaügyi Igazgatóság	hiteladós: Montenegrói PM
Oktatásügy	Montenegrói Közmunkaügyi Igazgatóság	hiteladós: Montenegrói PM
Oktatásügy	Montenegrói Közmunkaügyi Igazgatóság	hiteladós: Montenegrói PM
Gazdasági infrastruktúra fejlesztése	Laoszi Mezőgazdasági és Erdészeti Minisztérium	hiteladós: Laoszi PM
Gazdasági infrastruktúra fejlesztése	Laoszi Mezőgazdasági és Erdészeti Minisztérium	hiteladós: Laoszi PM
Gazdasági infrastruktúra fejlesztése	Laoszi Mezőgazdasági és Erdészeti Minisztérium	hiteladós: Laoszi PM
Gazdasági infrastruktúra fejlesztése	Mongol Mezőgazdasági Minisztérium	hiteladós: Mongol PM

8. táblázat
Összesítő a kötött segélyhitel támogatások 2010. évi kifizetéséről

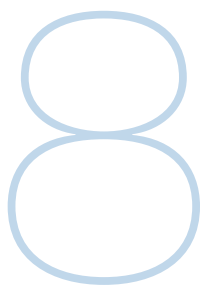
Forrás: Beszámoló... 2011., 51–52 pp. 4. számú melléklet

Ami a jövőt illeti, 2010 folyamán újabb, kötött segélyhitelről szóló tárgyalásokra került sor az alábbi országokkal. A tárgyalások állását, a hitel nagyságát és a kedvezményezett szektort az alábbi összeállítás tartalmazza. E szerint a mongol projekt áll legközelebb a megvalósuláshoz. De hogy ténylegesen mekkora a 2010. évi teljes és tényleges kötelezettségvállalás, az nem derül ki a KÜM beszámolójából.

Ország	Hitelösszeg	Projekt	Szektor	A tárgyalás állása
Albánia	11,44 millió euró	Öntözőrendszerek beszerzése	Mezőgazdaság	Magyar fél elfogadta, albán fél válasza kell a parafáláshoz
Ghána	18 millió euró	Gyalogos hidak	Infrastruktúra	Költségvetési forrástól függő
Indonézia	50 millió USD	Víztisztító rendszer	Infrastruktúra	Parafálás megtörtént, kormányjövahagyás kell
Kambodzsa	50 millió USD	Mezőgazdaság-fejlesztés + szociális infrastruktúra	Mezőgazdaság, infrastruktúra	Kambodzsai fél szándéknyilatkozata kell
Mongólia	25 millió USD	Biokombinát rekonstrukciója	Mezőgazdaság	Kormányközi megállapodást aláírták, a hitelszerződés véglegesítésre vár

9. táblázat
A 2010. évi kötött segélyhitelről szóló tárgyalások állása

Forrás: saját összeállítás a Beszámoló... 2011 alapján



Kilátások

Talán egyik évben sem voltak olyan bizonytalanok a kilátások, mint 2011-ben. Már 2010-ben elkezdődtek a bizonytalanságok, amikor is a Külügyminisztérium bilaterális NEFE-költségvetését a 600 millió forintos előirányzat helyett 300 millióban állapították meg. Ez azt jelentette, hogy a NEFE-költségvetés 141 millióról 51 millióra, míg az afganisztáni PRT költsége 459 millióról 269 millióra csökkent. A 300 millió forintosra csökkentett előirányzathoz képest a 2011. évi beszámoló 1. számú mellékletében a KÜM NEFE-re (bilaterális projektek + humanitárius + PRT + dem) fordított kiadások összege 489,4 millió forint volt. Honnan a közel 190 millió forintnyi különbség? Mind maradvány?

A 2011. évi KÜM NEFE-költségvetés a csökkentett 2010. évihez hasonlóan alakulna: 292,4 millió forint lenne, s 10 millió forintot humanitárius segélyre lehetne elkölteni.

A bizonytalanságot nem oldják fel a rendelkezésünkre álló adatok. A KÜM által rendelkezésünkre bocsátott 2011. évi NEFE-előirányzat az alábbi bontást tartalmazza:

10. táblázat

A KÜM 2011. évi NEFE-előirányzata

Tétel	Összeg
Dologi	145 000 000
Egyéb működési célú	87 400 000
Felhalmozási költségvetés	60 000 000
Fentiek összesen	292 400 000
Humanitárius	10 000 000

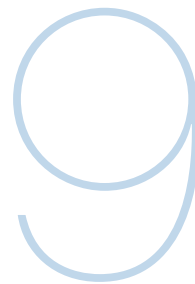
Forrás: a Külügyminisztérium közlése

A fentiekből egyáltalán nem derül ki, hogy mennyit költenének bilaterális projektekre és Afganisztánra. Egyedül a humanitárius segélyre költendő összeg konkrét és nevesített.

Hasonlóan nagy bizonytalanság övezi az összes magyar ODA alakulását 2011-ben. Ugyanakkor pozitív fejlemény, hogy a KÜM úgy érzi, hogy a 2011. évi EU-s elnökség feladatainak teljesítése után „...fel kell gyorsítani a hazai NEFE- és humanitárius tevékenység szakmai háttértámogatásának, normarendszerének kidolgozását és meghonosítását”.²⁴ Elérkezettnek látja az időt a NEFE-specifikus jogszabályok megalkotására, a NEFE-tevékenységhez kapcsolódó felmérések és értékelések elkészítésére, a monitoring-tevékenységre, a NEFE-tevékenység tervezésére, a NEFE-stratégia kidolgozására és a segélyhatékonyság előtérbe helyezésére. Mindezekkel messzemenően egyet tudunk érteni.

24. Beszámoló... 2011, p. 34.

Hogy állunk a 12 ponttal?



Mint ismeretes, az I. Aid Watch jelentésben a HAND Aid Watch munkacsoportja 12 pontot fogalmazott meg, amelyek végrehajtásától azt reméli, hogy a magyar fejlesztéspolitika nemcsak a civil szervezetek, de a főszereplők, a recipiensek s talán a donor Magyarország érdekének is jobban megfelelné.²⁵ Lássuk, hogy hogyan állunk a 12 pont megvalósítását illetően:

25. Kiss 2007.

1. Szabad hozzáférés a publikus NEFE-adatokhoz, statisztikákhoz, jelentésekhez, beszámolókhöz, projektértékelésekhez:

- a helyzet átmeneti javulás után semmivel sem jobb, mint négy évvel ezelőtt volt,
- a KüM honlapján nagyon kevés és elavult információ található, a legfrissebb adatok 2010. novemberiek,
- amíg nincs kész az adott évre vonatkozó beszámoló, addig az adatokhoz, anyagokhoz való hozzáférés akadozik, esetleges, nem tudni, hogy a kért adat nem is létezik, vagy csak nem hozzáférhető, vagy nincs erőforrás az összeállításához és a rendelkezésre bocsátáshoz.

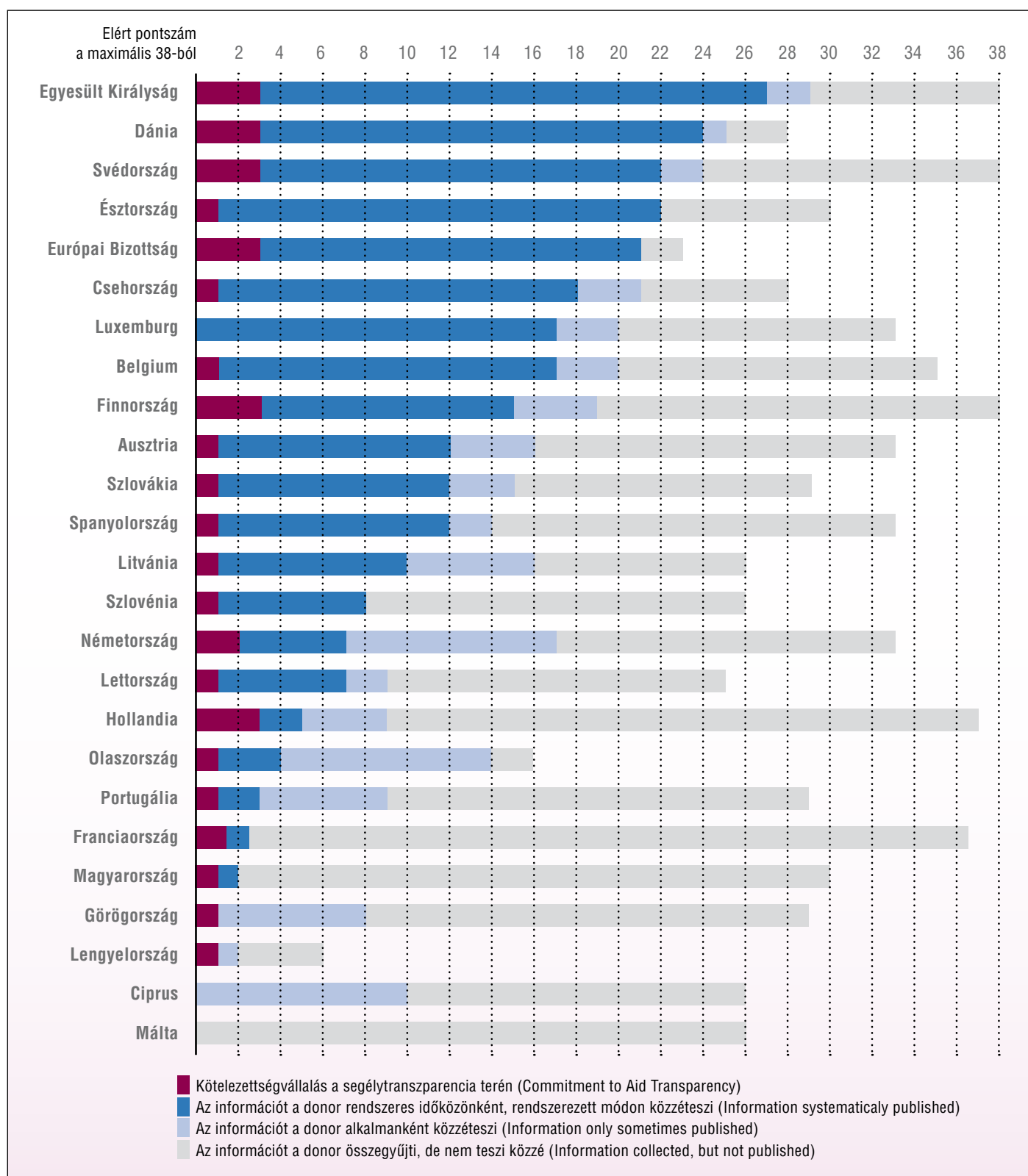
2. Az üzleti titkot nem képező adatok **transzparenciája** ▸ NEFE-adattár és dokumentációs központ létrehozása:

- a helyzet nem javult az elmúlt két évben,
- a megkapott adatok igen sokszor nem összehasonlíthatóak az eltérő valutában való közlés vagy az eltérő bontás következtében, adatsorokat szinte alig közölnek, csak éves adatokat,
- a különböző források (EU, OECD, KüM) igen gyakran ellentmondóak, sőt még azonos forrásokon belül is vannak eltérések,
- a közölt táblák tartalma nem egyértelmű (lásd a KüM 2010. évi beszámolójának 1. és 2. számú mellékletét),
- NEFE-adattár, online projektnyilvántartó nincs,
- a dokumentációs központ létrehozásának lehetősége elérhetetlen messzeségbe került, holott mind az adatok, mind a dokumentumok rendelkezésre állnak, s igen szomorú, hogy veszendőbe mennek, holott feldolgozásuk és nyilvántartásuk aligha jelenthet áthághatatlan akadályt, bár a KüM állományának gyakori fluktuációja komoly veszteséget és visszaesést jelent e téren: megfontolandó NGO-k, kutató intézetek, egyetemisták bevonása,
- a CONCORD jelentése szerint Magyarország a transzparenciát illetően a sereghajtók között van, hátulról az 5. a 25 EU-tagország közül. (Lásd a 8. ábrát!)

3. A NEFE jogszabályi háttérének megalkotása az összes érdekelt/érintett bevonásával:

- habár 2007-ben és 2008-ban komoly előrehaladás történt a **NEFE-törvény** előkészítését illetően, ugyanakkor mind a mai napig nincs NEFE-törvény, következésképpen nincs költségvetési garancia a kötelezettségek teljesítésére, a magyar NEFE zavartalan működésére, az elkészítendő NEFE-stratégia megalapozására.²⁶

26. Erről részletesen lásd: Kérdések és javaslatok... 2011.



8. ábra
A 25 EU-s donor
segélytranszparenciája

Forrás: Challenging Self-Interest.
Getting EU aid fit for the fight
against poverty. CONCORD,
Brussels, p. 22.

4. A magyar NEFE-költségvetés legyen **kiszámítható**, és készüljön menetrend a 0,17%-os, illetve a 0,33%-os cél teljesítésére:

- a költségvetés még a korábbi éveknél is kiszámíthatatlanabb, részben az évközi elvonások, illetve a különböző maradványok miatt, következésképpen a fejlesztéspolitika aligha tervezhető,
- a KÜM 2011. évi költségvetése az elmúlt év folyamán többször változott, vagyis csökkent, a mai napig nincs egyértelmű költségvetés,
- a 2011. évi NEFE-költségvetés sincs „kőbe vésve”, csupán szóbeli közlésekre támaszkodhatunk nagyságát illetően,
- sem a 0,17%-os, sem a 0,33%-os cél elérésére nem készült menetrend (roadmap): míg az első cél már mögöttünk van, addig a 2015-re elérendő második cél esetében szükségszerű lenne egy menetrend készítése, a magyar donortevékenység hitelességét alátámasztandó,
- a magyar NEFE kiszámíthatóságát pedig kommunikálni kellene/lehetne az érdekeltek felé,
- az éves tervezésről minél hamarabb át kellene térni a többéves tervezésre, ami növelné a kiszámíthatóságot.²⁷

27. A KÜM is ezt szorgalmazza.

5. **Beszámoltathatóság** a magyar NEFE végrehajtásáról és **elszámoltathatóság** a NEFE elköltéséről; egységes rendszerben készült, egymással összehasonlítható éves beszámolók készítése:

- a transzparencia hiányosságaiból fakad (lásd a 2. pontot), hogy a kíváncsi megvalósítása igen lassan halad,
- mivel nincs NEFE-törvény, így mindkét követelménynek nehéz érvényt szerezni,
- a 2010. évi KÜM-beszámoló 2011. közepére még nem készült el, ráadásul NEFE-törvény hiányában ennek elkészítése a KÜM-től függ, hogy elkészíti és közzéteszi, avagy nem,
- az elkészített éves beszámolók továbbra is más-más struktúrában készülnek, így nehezen összehasonlíthatóak,
- az összes évi kifizetésre (tehát nemcsak a KÜM-re vonatkozóan), valamint a KÜM NEFE-költségvetésére vonatkozó adatok sporadikusak, sokszor ellentmondóak, nehezen nyomon követhetőek vagy egyáltalán nem elérhetőek.

6. A **bilaterális ODA** részarányának emelése:

- a növekvő EU-s befizetések és a fennmaradó nemzetközi befizetési kötelezettségek miatt nincs remény a növelésre, kivéve, ha az összes NEFE-költségvetés jelentősen megemelkedik,
- Magyarország jelenleg nem alkalmaz innovatív finanszírozási módokat, kivéve a legszegényebb országok klímafinanszírozásához való hozzájárulást, amit a szénkibocsátási kvóták értékesítéséből fedeznének,
- a KÜM a magánszféra pénzügyi eszközeinek mobilizálásában lát további finanszírozási lehetőséget,
- amennyiben a költségvetési helyzet továbbra sem teszi lehetővé az ODA emelését, akkor meg kellene vizsgálni az alternatív finanszírozási források bevonásának lehetőségét: például a jövedelem-adó 1%-ának fejlesztéspolitikára fordítását, vagy a kamatadó, válságadó egy részének ilyen célra költését; a válság idején növekvő szerencsejáték-bevételek és tőzsdei tranzakciók egy csekély százalékának segélyként való nyújtását; a vállalati társadalmi felelősségvállalás (Corporate Social Responsibility) segélyezésre való kiterjesztését, vagy a privát szféra forrásainak fokozottabb bevonását.

28. EU Development Accountability... 2010, p. 16.

29. Least but not Last?... 2010.

30. Challenging Self-Interest... 2011.

7. Az **afrikai** és a **legkevesbé fejlett országok**, mint recipiensek, illetve a szegények preferálása:

- nincs erre semmi stratégia, sem különösebb ígéret: a KÜM nem lát arra lehetőséget, hogy az ODA-növekmény 50%-át Afrika segélyezésére fordítsák, és hogy az ODA/GNI 0,15–0,20%-át a legkevesbé fejlett országok támogatására költse,²⁸
- a partnerválasztásnál nem ez a fő szempont (az csak véletlen egybeesés, s nem tudatos stratégia, hanem nemzetközi kötelezettségeink teljesítésének része, hogy a legfőbb recipiens a legkevesbé fejlett országok csoportjába tartozó Afganisztán),
- a legtöbb támogatásban részesülő afrikai ország az olajban gazdag Nigéria és a magas jövedelmű országnak számító Dél-afrikai Köztársaság,
- amikor magas volt a legkevesbé fejlett országok részesedése a bilaterális ODA-ban (például 2007-ben 77,28%), az többnyire az adósságelengedés eredője volt, hiszen ezen országok (jelesül Jemen, Tanzánia) esetében volt a legkevesebb remény az adósság visszafizetésére.²⁹

8. A **Millenniumi Fejlesztési Célok** (mindenekelőtt a szegénységcsökkentés) megvalósítását **közvetlenül** szolgáló szektorok (mezőgazdaság, egészségügy, oktatás), illetve az ún. Basic Social Services támogatásának preferálása:

- mivel a korábbi évektől eltérően 2010 vonatkozásában nincs kimutatás a magyar ODA szektorális megoszlásáról illetően, így igen nehéz megállapítani, hogy mennyiben teljesült a fenti kíváncsi, a jogcím nem sokat mond,
- habár a magyar fejlesztéspolitikában kiemelt szerepe volt 2010-ben a technikai segítségnyújtásnak, kérdés, hogy az ösztöndíjasok fogadása, illetve a szakértők cseréje mennyiben járul(t) hozzá a recipiens országban a szegénység csökkenéséhez.

9. A segélyt **infláló** tételek (adósságelengedés, ösztöndíjasok fogadása, menekültek költségei) külön kezelése, nem segélyként való nyilvántartása/elszámolása:

- az adósságelengedés Magyarország esetében már kifutóban van, a legutolsó eseményre 2009-ben került sor Kambodzsa esetében, amikor is a 433 318 USD-nyi adósság fele került elengedésre,
- habár a technikai segítségnyújtás külön tételként szerepel, ezen belül nincs elkülönítve az ösztöndíjasok fogadása, együtt szerepel a szakértők küldésével és fogadásával, valamint a továbbképzéssel,
- ugyanakkor elkülönítetten szerepeltek 2010-ben a menekültek költségei, amelyek az összes magyar bilaterális ODA közel 22%-át tették ki, vagyis jelentős tételt jelentettek.

10. A **tényleges (genuine) segély** mennyiségének kiszámítható emelése és minőségének javítása egy koherens **NEFE-stratégia** keretében:

- magyar közlések szerint a magyar ODA teljes egészében **genuine aid**, vagyis nem tartalmaz azt infláló elemeket, a CONCORD legfrissebb jelentése szerint a 85 millió eurónyi magyar segély 100%-a genuine aid,³⁰
- ugyanakkor tudjuk a KÜM közléséből, hogy a nálunk tanuló, fejlődő országokból érkező diákok költségeit ODA-ként számoljuk el, s 2010-ben ez tette ki a magyar bilaterális ODA mintegy 12%-át,
- ráadásul nem látunk komoly esélyt akár a segély mennyiségének kiszámítható emelésére, akár minőségének javítására: az előbbit a NEFE-törvény és a kor-

mányzati elkötelezettség hiánya, az utóbbit pedig az akadályozza meg, hogy nincs kimutatás a magyar segély minőségének alakulását illetően (lásd a 11. pontot).

11. A segélyhatékonyság mérése és növelése:

- semmilyen nyomát nem látjuk sem egyiknek, sem másiknak, holott Magyarország is csatlakozott a nemzetközi közösség által elfogadott dokumentumokhoz (Párizsi Segélyhatékonysági Nyilatkozat, 2005, Accrai Akcióterv, 2008),
- habár Magyarország elvileg egyetért a segélyhatékonyság növelésével, a gyakorlatban nem sok történik ennek érdekében,
- nincs kimutatás a megvalósított projektek hatékonyságáról, következésképpen a segélyhatékonyság növelése sincs napirenden.

12. A projektek monitorozása, ex ante és ex post értékelése, hatásvizsgálat végzése, feedback készítése:

- a KÜM-től megkaptunk egy darab kitöltetlen monitoring-jegyzőkönyvet, amelyet a KÜM által támogatott projektek ellenőrzéséhez használnak, azonban nincs tudomásunk arról, hogy ezt – egy eset kivételével – ténylegesen alkalmazták/alkalmazzák-e,
- a KÜM visszajelzése szerint egy projekt monitorozása elkészült, de ezt mind ez ideig nem tették publikussá,
- vagyis általában nem jellemző a monitorozás, akárcsak az értékelés,
- amennyiben bármilyen értékelés készült egyes projektekről, azt nem kormány-szervek készítették, hanem NGO-k vagy kutatók.

Hivatkozások jegyzéke

Aid effectiveness. 2006 Survey on Monitoring the Paris Declaration. Overview of the Results, OECD, Paris, 2007.

Beszámoló Magyarország 2010. évi hivatalos nemzetközi fejlesztési és humanitárius segítségnyújtási tevékenységéről. Külügyminisztérium, Nemzetközi Fejlesztési Együttműködési és Humanitárius Segítségnyújtási Főosztály, 2011, Budapest, 52 pp.

Beszámoló a magyar nemzetközi fejlesztési együttműködés és humanitárius segítségnyújtás 2009-ben megvalósított tevékenységéről. KÜM, Budapest, 2010, 65 pp.

Challenging Self-Interest. Getting EU aid fit for the fight against poverty. 2011, CONCORD, Brussels, 26 pp.

Development cooperation of the Visegrad Group in the context of the European Union. Visegrad Fund 2010 years, 2011, 6 pp.

EU Development Accountability and Monitoring Questionnaire for the 2011 (Monterrey) Report. A KÜM nem publikált válaszjelentése az EU kérdőívére, 2011.

Kérdések és javaslatok a NEFE-törvény koncepciójához. A HAND Szövetség munkaanyaga, 2011, 29 pp.

Kiss Judit: **A magyar nemzetközi fejlesztéspolitika a számok tükrében.** HAND Szövetség, Budapest, 2007, 34 pp.

Kiss Judit (szerk.): **Milyen legyen Magyarország nemzetközi fejlesztéspolitikája?** MTA Világgazdasági Kutató-intézet, Budapest, 2008, 426 pp.

Kiss Judit: **Merre tart a magyar nemzetközi fejlesztéspolitika?** HAND Szövetség, Budapest, 2009, 45 pp.

Kiss Judit: **Hungary's international development co-operation policy in times of crisis.** Policy Brief, HAND, 2010, 4 pp.

Kiss Judit: **A magyar nemzetközi fejlesztéspolitika válság idején.** Policy Brief, HAND, 2010, 4 pp.

Kiss Judit: **A III. Aid Watch jelentés... helyett.** Előadás „A nemzetközi fejlesztés hatékonysága civil szemmel” című konferencia, 2011. június 27.

Least but not Last? Least Developed Countries in Official Development Assistance of Visegrad Four Countries, Czech Republic Development Cooperation, 2010, 29 pp.

Lighten the load. In a time of crisis. European aid has never been more important, CONCORD, Brussels, 2009, 48 pp

Paris Declaration on Aid Effectiveness, Ownership, Harmonisation, Alignment, Results and Mutual Accountability. High Level Forum, Paris, February 28 – March 2, 2005, 12 pp.

Simonyi Gyula: **Magyarország nemzetközi fejlesztési politikájának fenntarthatósági vizsgálata és ajánlások kidolgozása.** BOCS Alapítvány, 2010, 62 pp.

Suha György: **Nemzetközi fejlesztés – hogyan tovább?** Polgári Szemle, 2011. április, 7. évfolyam, 2. szám

www.aidwatch.concordeurope.org

www.hunida.hu

www.kum.hu

www.oecd.org/dac/stats/

Least Developed Countries	Other Low Income Countries	Lower Middle Income Countries and Territories (per capita GNI \$936-\$3 705 in 2007)		Upper Middle Income Countries and Territories (per capita GNI \$3 706-\$11 455 in 2007)	
Afghanistan	Côte d'Ivoire	Albania	Jordan	Anguilla*	Mauritius
Angola	Ghana	Algeria	Kosovo ³	Antigua and Barbuda ¹	Mayotte*
Bangladesh	Kenya	Armenia	Marshall Islands	Argentina	Mexico
Benin	Korea, Democratic Rep.	Azerbaijan	Micronesia,	Barbados ²	Montenegro
Bhutan	Kyrgyz Republic	Bolivia	Federated States	Belarus	Montserrat*
Burkina Faso	Nigeria	Bosnia and	Moldova	Belize	Nauru
Burundi	Pakistan	Herzegovina	Mongolia	Botswana	Oman ¹
Cambodia	Papua New Guinea	Cameroon	Morocco	Brazil	Palau
Central African Republic	Tajikistan	Cape Verde	Namibia	Chile	Panama
Chad	Uzbekistan	China	Nicaragua	Cook Islands	Serbia
Comoros	Vietnam	Colombia	Niue	Costa Rica	Seychelles
Congo, Dem. Rep.	Zimbabwe	Congo, Rep.	Palestinian	Croatia	South Africa
Djibouti		Dominican Republic	Administered Areas	Cuba	St. Helena*
Equatorial Guinea		Ecuador	Paraguay	Dominica	St. Kitts-Nevis
Eritrea		Egypt	Peru	Fiji	St. Lucia
Ethiopia		El Salvador	Philippines	Gabon	St. Vincent and
Gambia		Former Yugoslav	Sri Lanka	Grenada	Grenadines
Guinea		Republic of Macedonia	Swaziland	Jamaica	Suriname
Guinea-Bissau		Georgia	Syria	Kazakhstan	Trinidad and Tobago ²
Haiti		Guatemala	Thailand	Lebanon	Turkey
Kiribati		Guyana	Tokelau*	Libya	Uruguay
Laos		Honduras	Tonga	Malaysia	Venezuela
Lesotho		India	Tunisia		
Liberia		Indonesia	Turkmenistan		
Madagascar		Iran	Ukraine		
Malawi		Iraq	Wallis and Futuna*		
Maldives					
Mali					
Mauritania					
Mozambique					
Myanmar					
Nepal					
Niger					
Rwanda					
Samoa					
São Tomé and Príncipe					
Senegal					
Sierra Leone					
Solomon Islands					
Somalia					
Sudan					
Tanzania					
Timor-Leste					
Togo					
Tuvalu					
Uganda					
Vanuatu					
Yemen					
Zambia					

* Territory

1. Antigua & Barbuda and Oman exceeded the high income country threshold in 2007. In accordance with the DAC rules for revision of this List, both will graduate from the List in 2011 if they remain high income countries until 2010;
2. Barbados and Trinidad & Tobago exceeded the high income country threshold in 2006 and 2007. In accordance with the DAC rules for revision of this List, both will graduate from the List in 2011 if they remain high income countries until 2010;
3. This does not imply any legal position of the OECD regarding Kosovo's status.

Rövidítések jegyzéke

BÁH	Bevándorlási és Állampolgári Hivatal
BM	Belügyminisztérium
CERF	United Nations Central Emergency Response Fund = az ENSZ humanitárius kérdésekkel foglalkozó intézménye
CONCORD	European NGO Confederation for Relief and Development
DAC	Development Assistance Committee = az OECD Fejlesztési Együttműködési Bizottsága
EDF	European Development Fund = Európai Fejlesztési Alap
EIB	European Investment Bank = Európai Fejlesztési Bank
FAO	Food and Agriculture Organization, az ENSZ Mezőgazdasági és Élelmezési Szervezete
GEF	Global Environment Facility = Globális Környezetvédelmi Alap
GNI	Gross national income = bruttó nemzeti jövedelem
HAND	Hungarian Association of NGOs for Development and Humanitarian Aid = HAND Nemzetközi Humanitárius és Fejlesztési Civil Szövetség
HIPC	Highly Indebted Poor Countries = nagymértékben eladósodott szegény országok
HM	Honvédelmi Minisztérium
IDA	International Development Association = Nemzetközi Fejlesztési Társulás
IMF	International Monetary Fund = Nemzetközi Valutaalap
KIM	Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium
KüM	Külügyminisztérium
MDG	Millennium Development Goals = Millenniumi Fejlesztési Célok
MDRI	Multilateral Debt Relief Initiative = Multilaterális Adósságcsökkentési Kezdeményezés
NEFE	Nemzetközi Fejlesztési Együttműködés
NEFEFO	Nemzetközi Fejlesztési Együttműködési Főosztály
NEFE TB	NEFE Tárcaközi Bizottság
NEFE TTT	NEFE Társadalmi Tanácsadó Testület
Nefmi	Nemzeti Erőforrás Minisztérium
NFÜ	Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
NFM	Nemzeti Fejlesztési Minisztérium
NGM	Nemzetgazdasági Minisztérium
NGO	Nem kormányzati szervezetek, civil szervezetek
NIH	Nemzeti Innovációs Hivatal
ODA	Official development assistance = hivatalos fejlesztési segély
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development = Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet

OHCHR	United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights = ENSZ Emberi Jogok Főbiztosának Hivatala
OKM	Oktatási és Kulturális Minisztérium
PM	Pénzügyminisztérium
PRGF	Poverty Reduction and Growth Facility (IMF) = Szegénységcsökkentő és Növekedést Serkentő Alap
PRT	Provincial Reconstruction Team (Afganisztán)
SZTNH	Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala
UNDP	United Nations Development Programme = az ENSZ Fejlesztési Programja
UNIDO	United Nations Industrial Development Organization = az ENSZ Iparfejlesztési Szervezete
UNICEF	United Nations Children's Fund = az ENSZ Gyermekalapja
VM	Vidékfejlesztési Minisztérium
WHO	World Health Organization = Egészségügyi Világszervezet

Aid Glossary

Adomány	vissza nem térítendő támogatás; lehet pénzbeli, vagy természetbeni
Adományelem	a nyújtott segély, kölcsön vissza nem térítendő része
Adósságátütemezés	a hitelező és az adós között megkötött új kölcsönmegállapodás, ami a visszafizetés feltételeinek könnyítésével segíti elő az adósság törlesztését
Adósságelengedés	ez akkor következik be, amikor a hitelező és az adós megállapodik arról, hogy a kintlévőséget nem kell visszafizetni,
Adósságkönnyítés	mindazon adósságkezelési technikák összessége, amely a leginkább eladósodott fejlődő országok adósságterheit csökkenti, adósságtörlesztését elősegíti, lásd még: adósságelengedés
Adósságleírás	amikor a hitelező egyoldalúan eltörli a kintlévőséget, az adósságot
Aid awareness	▷ segélytudatosság
Aid effectiveness	▷ segélyhatékonyság
Aid policy	▷ fejlesztéspolitika
Aid watch	▷ segélyfigyelés, NEFE-figyelés
Államilag támogatott exporthitel	piaci feltételű bilaterális kormányhitel a donor ország exportjának elősegítésére
Átláthatóság	a segélyezés esetében a támogatások nyújtására vonatkozó adatokhoz, információkhoz, elemző anyagokhoz, a segélyköltségvetéshez való szabad és korlátlan hozzájutás
Bilaterális segély	az egyes donor országok kormányai által a fejlődő országok kormányainak nyújtott segélyek, támogatások, kölcsönök
Commitment	▷ kötelezettségvállalás
Concessional loan	▷ kedvezményes feltételű hitel
Conditionality	▷ feltételesség
Country assessment	▷ országértékelés
DAC Development Assistance Committee	▷ az OECD nemzetközi fejlesztési együttműködéssel foglalkozó bizottsága
Debt cancellation	▷ adósságelengedés
Debt relief	▷ adósságkönnyítés
Debt rescheduling	▷ adósságátütemezés
Debt written off	▷ az adósság leírása
Deflált segély	az ODA-nak azon tételekkel (például adósságleírás) való csökkentése, amelyek közvetlenül és ténylegesen nem járulnak hozzá a Millenniumi Fejlesztési Célok megvalósításához
Development co-operation	▷ fejlesztési együttműködés
Development policy	▷ fejlesztéspolitika
Disbursement	▷ segélyfolyósítás
Donor	a segélyt nyújtó/folyósító hivatalos szerv, amely lehet egy állam vagy nemzetközi szervezet

EDF European Development Fund	Európai Fejlesztési Alap, az EU ACP-országokat támogató segélyalapja
Élelmiszersegély	a fejlődő országoknak többnyire természetben küldött élelmiszer-szállítmányok, amelyek célja a valamilyen okból (például természeti csapás, szárazság, háború stb.) hirtelen fellépő élelmiszerhiány csökkentése, illetve a krónikus éhínség kialakulásának megelőzése, csillapítása
Export credit	▷ exporthitel
Exporthitel	az eladó ország által a vevőnek nyújtott hitel, amely a többnyire különben kevésbé fizetőképes vevő áruvásárlását teszi lehetővé, s ezáltal az eladó ország exportját segíti elő
Fejlesztési együttműködés	a fejlett országoknak, illetve egyes nemzetközi szervezeteknek a kevésbé fejlett országok megsegítésére, támogatására irányuló politikája és gyakorlata
Fejlesztéspolitika	a fejlett országoknak, illetve egyes nemzetközi szervezeteknek a kevésbé fejlett országok megsegítésére, támogatására irányuló politikája
Feltételeesség	mindazok feltételeknek az összessége, amelynek teljesítésétől függ a segélyek donor általi folyósítása
Food aid	▷ élelmiszersegély
Genuine aid	▷ tényleges segély, deflált segély
Grant	▷ adomány
Grant element	▷ adományaelem
HAND Hungarian Association of NGOs for Development and Humanitarian Aid	Nemzetközi Humanitárius és Fejlesztési Civil Szövetség
HIPC Highly Indebted Poor Countries	súlyosan eladósodott szegény országok
Hivatalos fejlesztési segély	a donor országok kormányai által nyújtott bilaterális segélyek (adományok és hitelek), valamint a nemzetközi szervezetek költségvetéséhez való hozzájárulásuk
Hivatalos segély	az elsősorban az újonnan feltörekvő donorok által más (európai) rendszerváltó országoknak nyújtott segélyek és támogatások
IDA International Development Association	Nemzetközi Fejlesztési Társulás
IDC International Development Cooperation	▷ Nemzetközi Fejlesztési Együttműködés
Inflált segély	azon pénzügyi eszközáramlások ODA-ként való elszámolása, amelyek ténylegesen nem járulnak hozzá a Millenniumi Fejlesztési Célok megvalósításához
Inflated aid	▷ inflált segély
Kedvezményes feltételű hitel	a donor ország kormánya által a recipiens ország kormányának nyújtott kölcsön, amelynek feltételei (lejárat, türelmi idő, kamatláb stb.) kedvezőbbek a banki hitelekénél; egy hitel akkor minősül ODA-nak, ha adományaeleme legalább 25%-os.
Kötelezettségvállalás	az egyes donor országok kormányai által tett vállalás az évente nyújtandó segélyek, támogatások nagyságára vonatkozóan
Kötetlen segély	olyan pénzügyi támogatás, amely nincs feltételekhez kötve, és szuverén módon felhasználható
Kötött segély	olyan vissza nem térítendő támogatás, amelyet a recipiens csak meghatározott célra (például a donortól való áru- és szolgáltatásvásárlásra, beszerzésre, projektre vagy projektfinanszírozásra) használhat fel
Kötött segélyhitel	olyan exporthitel-nyújtási tranzakció, amikor a hitelezés bizonyos költségeit (például kamat vagy biztosítási díj) a donor segélyként, vissza nem térítendő támogatásként nyújtja a recipiensnek

LDCs – Least Developed Countries	a világ legkevésbé fejlett 49 országa
Millenniumi Fejlesztési Célok	az ENSZ 2000. szeptemberi közgyűlésén elfogadott azon célok, amelyek 2015-re történő teljesülésétől a legkevésbé fejlett országok lakossága helyzetének lényeges javulását várják
MDGs – Millennium Development Goals	▷ Millenniumi Fejlesztési Célok
Multilaterális segély	a különböző nemzetközi szervezetek által nyújtott segélyek, támogatások, illetve az egyes donor országoknak a nevezett nemzetközi intézményekbe való befizetései
Needs assessment	▷ szükségletfelmérés
NEFE – Nemzetközi Fejlesztési Együttműködés	a fejlett országoknak a kevésbé fejlett országok támogatására irányuló tevékenysége
Nemzetközi Fejlesztési Társulás	1960-ban a Világbank leányvállalataként létesített pénzügyi szervezet, amely hosszú lejáratú, kedvezményes feltételű hiteleket nyújt a kevésbé fejlett országoknak
OA – Official Aid	▷ a rendszerváltó országok támogatására irányuló hivatalos segély
ODA – Official development assistance	▷ hivatalos fejlesztési segély
Officially supported export credit	▷ államilag támogatott exporthitel
Országértékelés	az egyes donor országok segélytevékenységének értékelése a DAC, illetve különböző NGO-k (például CONCORD) által
Recipiens	a segélyek, támogatások kedvezményezettje
Segélyek deflálása	▷ deflált segély
Segélyek inflálása	▷ inflált segély
Segélyfigyelés	az egyes donor országok segélynyújtó tevékenységének különböző szempontok szerinti monitorozása, elemzése és értékelése
Segélyfolyósítás	az éves kötelezettségvállalásból az adott évben ténylegesen folyósított segélyek, támogatások összessége
Segélyhatékonyság	a nyújtott segélyek felhasználási hatékonyságának vizsgálata akár a donor, akár a recipiens ország oldaláról
Segélypolitika	▷ fejlesztéspolitika
Segélytudatosság	a kevésbé fejlett országok nemzetközi támogatási szükségességének tudatosítása a fejlettebb országok lakossága körében, valamint a nemzetközi fejlesztéspolitikáról való tájékoztatás, annak népszerűsítése és kommunikálása
Szükségletfelmérés	az az eljárás, amelynek során felmérik, hogy a recipiensnek mire lenne szüksége
Támogatáspolitiká	▷ fejlesztéspolitika
Technical assistance	▷ technikai együttműködés, technikai segítségnyújtás
Technikai együttműködés, technikai segítségnyújtás	szakértők küldése és fogadása, valamint ösztöndíjasok fogadása formájában megvalósuló vissza nem térítendő támogatás
Tényleges segély, támogatás	a folyósított segélyeknek, támogatásoknak az a része, amely a recipiens országokban közvetlenül vagy közvetve a Millenniumi Fejlesztési Célok megvalósulását segíti elő
Tied aid	▷ kötött segély
Tied aid credit	▷ kötött segélyhitel
Transzparencia	▷ átláthatóság

